

π. Γεωργίου Φραγκιαδάκη

Ἐγκόλιον
τοῦ
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἐπιτρόπου

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΚΑΙ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ISBN 978-960-88892-3-1

Ἀθήνα 2010

Ἐγκόλιον
τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Ἐπιτρόπου

π. Γεωργίου Φραγκιαδάκη

Ἐγκόλπιον
του
Ἐκκλησιαστικοῦ Ἐπιτρόπου

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΚΛΑΔΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΗΣ ΚΑΙ
ΜΟΡΦΩΤΙΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἀθήνα 2010

Συντμήσεις

- Δ.Ι.Σ.:** Διαρκής Ίερά Σύνοδος
Ε.Κ.Υ.Ο.: Εκκλ/κή Κεντρική Έπιτροπή Οικονομικῶν
Ι.Σ.Ι.: Ίερά Σύνοδος τῆς Ίεραρχίας
Κ.Χ.Ε.: Κατ/κός Χάρτης τῆς Έκκλησίας (Ν. 590)
Μ.Σ.: Μητροπολιτικό Συμβούλιο
Ν.Δ.: Νομοθετικό Διάταγμα
Ν.Π.Δ.Δ.: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Π.Δ.: Προεδρικό Διάταγμα
Σ.τ.Ε.: Συμβούλιο τῆς Έπικρατείας
ΥΠ.Ε.Π.Θ.: Υπουργός/γειο Έθνικῆς Παιδείας &
Θρησκευμάτων
Φ.Ε.Κ.: Φύλλο Έφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως

Έπιμέλεια Έκδόσεως - Διόρθωσις Δοκιμίων:
Βασίλειος Τζέρπος, Δρ. Θ., Κων/νος Χολέβας

Έκτύπωση: **ΣΑΪΤΗΣ**, τηλ. 210-34 76 090

I.S.B.N. 978-960-88892-3-1

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ
ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ
ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κ.κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ Β'.

Καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλὰ ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει προᾶξιν, οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σώματι ἔσμεν ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων μέλη (Ρωμ. ιβ', 4-5).

Ὅταν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διατύπωνε τὴν πιό πάνω φράση, εἶχε ἀσφαλῶς ὑπ' ὄψη του, μέσα ἀπὸ τὴν πλούσια ἐμπειρία τῆς ἀποστολικῆς του διακονίας, ὅτι στὴν Ἐκκλησία ὡς Σῶμα Χριστοῦ, ὁ καθένας ἔχει τὴν θέση του, ὁ καθένας εἶναι χρήσιμος, μέ τὴν παρατήρηση ὅτι ὁ καθένας ὀφείλει νὰ κατανοήσῃ αὐτὴν τὴν θέση καὶ νὰ καθίσταται χρήσιμος μέ διάθεση θυσιαστικῆς προσφορᾶς. Ὁ Ἀπόστολος ἀφορμᾶται ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, τὸ ὁποῖο λειτουργεῖ στηριζόμενο στὴ συνεργασία τῶν μελῶν του. Ὑπογραμμίζει ὅτι τὰ μέλη τοῦ σώματος δὲν ἔχουν ὅλα τὴν ἴδια λειτουργικότητα καὶ χρησιμότητα, ἀλλὰ μέσα ἀπὸ τὴν διαφορικότητα ὑπηρετοῦν τὴν ὁλότητα γιὰ νὰ ἐπέλθῃ ἡ πληρότητα. Ἀντίστοιχα, στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησία, μέ τὸ πολυποίκιλο τῶν διακονημάτων, ἀλλὰ καὶ τὴν εἰδικὴ στοχοθεσία, τὴν σωτηρία ψυχῶν «ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν», ὁ καθένας καθίσταται ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἐνιαία πορεία τῆς Ἐκκλησίας ἐν τόπῳ καὶ χρόνῳ, ὡς ἐπὶ γῆς στρατευομένης, ἐπιτελώντας μέ συνείδηση τὸ ὅποιο διακόνημα ἢ Ἐκκλησία τοῦ ἀναθέτει. Καὶ ἡ Ἐκκλησία, στὴν ὑπερδισχιλιετὴ πορεία της, ἔχει ἀποδείξει ὅτι ὅταν καλεῖ σέ διακονία δὲν χρησιμοποιεῖ ἀποκλειστικότητες ἢ διακρίσεις «τάξεων»: Βασίζεται μόνο στίς διακρίσεις τῶν χαρισμάτων καὶ τὴν θεοφιλῆ διάθεση ἑνός ἐκάστου. Τιμᾶ δὲ τὸν ὅποιον ἐργάτη, σέ ὅποια διακονία καὶ ἂν ἀπεκδύεται, τονίζοντας «ἄξιός ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ».

Μέσα στὸ Ἐκκλησιαστικὸ Σῶμα, ξεχωριστὴ θέση κατέχει ὁ θεσμὸς τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων ἢ Ἐπιτρόπων, ὅπως λέγονταν παλαιότερα. Ἀποτελοῦν τοὺς

πλέον άμεσους συνεργάτες του Έφημερίου και νοσηματοδοτούν την εκπροσώπηση του λαϊκού στοιχείου στην Εκκλησιαστική Διοίκηση. Ουσιαστικά, επιλέγονται, όχι για να ώφεληθούν άνθρωπίνως κάτι, μιας πού ή θέση τους είναι **τιμητική** και **άμισθη**, αλλά για να βαστάσουν έναν ειδικότερο Σταυρό, αυτόν της ευθύνης της διοικήσεως και διαχειρίσεως του Εκκλησιαστικού Κυττάρου πού όνομάζεται Ένορία.

Στή σύγχρονη καθημερινότητα, μέ την πολυεπίπεδη εξέλιξη και την πολυπλοκότητα των σχέσεων, ή διακονία του Εκκλησιαστικού Συμβούλου ή Έπιτρόπου διαφέρει από αυτό πού ήταν παλαιότερα. Πρέπει να γίνει συνείδηση ή αύξημένη ευθύνη, όχι μόνον έναντι του Σώματος του Χριστού, αλλά και έναντι της κοινωνίας των πολιτών. Ευθύνη, ή όποια δέν έξαντλείται σέ πνευματικό επίπεδο, αλλά παρεκτείνεται σέ νομικό, σέ ήθικό και κοινωνικό. Ουσιαστικά στίς μέρες μας, ό Εκκλησιαστικός Έπίτροπος καλείται να είναι διαρκώς έτοιμος για να δώσει «λόγον παντί τῷ αίτούντι».

Για να γίνει αυτό όμως, άπαραίτητη είναι ή σέ βάθος γνώση και κατανόηση των καθηκόντων και της ευθύνης του. Τόν σκοπό αυτόν έρχεται να ύπηρετήσει τό παρόν Έγχειρίδιο Εκκλησιαστικού Συμβούλου, τό όποιο παρέχει σαφείς ύποδείξεις, μέ εύληπτο τρόπο περί των καθηκόντων, της ευθύνης, αλλά και της διαθέσεως, τά όποια πρέπει να χαρακτηρίζουν τόν τρόπο εργασίας του κάθε συνεργάτη μας. Η σύγχρονη κοινωνία έχει θεσπίσει τό μόρφωμα της διά βίου μάθησης, ως μορφή συνεχούς κατάρτισης και ένημέρωσης. Τό μετά χείρας Έγχειρίδιο έρχεται να ύπηρετήσει σέ Εκκλησιαστικό επίπεδο αυτόν τό σκοπό. Άσχέτως έτών εμπειρίας, ό κάθε Εκκλησιαστικός Σύμβουλος, βρίσκει έδῶ την ύπεύθυνη πληροφόρηση για τό θεσμικό και νομικό πλαίσιο μέσα στό όποιο καλείται να άσκήσει τά καθήκοντά του.

Η σύνταξη του Έγχειριδίου από τόν Αϊδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερο π. Γεώργιο Φραγκιαδάκη, Νομικό, Φιλολογο και Θεολόγο, αλλά και Γραμματέα της Συνοδικής Έπιτροπής επί των Δογματικών και Νομοκανονικών Ζητημάτων, έγγυάται την πληρότητα και άριότητα

του, ἐνῶ ἀποτελεῖ καί ἀφορμή ἔκφρασης εὐχαριστιῶν θερμῶν καί ἐπαίνων στό συντάκτη του, τόσο γιά τό παρόν πόνημα, τό ὁποῖο καλύπτει ἕνα βασικό κενό στήν Ἐκκλησιαστική βιβλιογραφία, ὅσο καί γιά τή συνολικότερη προσφορά του στίς Συνοδικές Ὑπηρεσίες τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Θεός νά εὐλογεῖ καί νά χαρίζει πλούσια τήν καρποφορία στήν εὐθυνοφόρο διακονία τῶν ὄντως συνεργατῶν μας Ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων.

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
Ἀθηνῶν καί πάσης Ἑλλάδος
ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ Β'

Προλεγόμενα

Κέντρο τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς εἶναι ἡ Θεία Εὐχαριστία, τελουμένη ἀπό τόν Ἐπίσκοπο. Γράφει ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος: «*Ἐκείνη ἡ Εὐχαριστία εἶναι ἀσφαλῆς, πού τελεῖται ἀπό τόν Ἐπίσκοπο ἢ ἀπό ἐκεῖνον πού θά ἐπιτρέψει. Ὅπου φανεῖ ὁ Ἐπίσκοπος, ἐκεῖ νά εἶναι καί ὁ λαός, ὅπως ἀκριβῶς, ἐκεῖ πού εἶναι ὁ Χριστός εἶναι ὁλόκληρη ἡ Ἐκκλησία*»¹.

Ἡ Εὐχαριστιακή Σύναξη εἶναι εἰκόνα τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ μέ ὀρατή κεφαλή τόν Ἐπίσκοπο «*εἰς τύπον Χριστοῦ*» ἢ τόν Ἱερέα λειτουργοῦντα μέ τήν εὐλογία τοῦ Ἐπισκόπου. Τότε, ὀρατό σημεῖο ἀποτελεῖ τό Ἀντιμῆνσιο πού φέρει τήν ὑπογραφή του². Ὅλα ξεκινοῦν ἀπό τήν Εὐχαριστία, πού μᾶς ἀναγεννᾷ, μᾶς τρέφει καί μᾶς ἐτοιμάζει στό δρόμο τῶν Ἑσχάτων. Ἀπό τήν Εὐχαριστία ἀφορμᾶται ἡ κάθε προσπάθεια ἀπόθεσης «*πάσης βιοτικῆς μερίμνης*» καί ἀνακαίνισης δικῆς μας καί τοῦ κόσμου³.

Στήν Εὐχαριστία ἐκφράζεται πολύ παραστατικά ἡ ἐνότητα τοῦ Σώματος καί ἀπό ἐκεῖ ξεκινάει ἡ ἄδολη συνεργασία Ἐπισκόπου καί Πρεσβυτέρων. Παραστατική ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου Ἰγνατίου γιά τό συνδυασμό κιθάρας καί χορδῶν, ὥστε νά ἀκούγεται ἑναρμόνιος καί ἀγγελι-

---

1. «*Ἐκείνη βεβαία εὐχαριστία ἡγείσθω, ἡ ὑπό τόν Ἐπίσκοπον οὔσα, ἢ ὧ ἄν αὐτός ἐπιτρέψη. Ὅπου ἄν φανῆ ὁ ἐπίσκοπος, ἐκεῖ τό πλῆθος ἔστω ὥσπερ ὅπου ὁ Χριστός Ἰησοῦς...*» Πρὸς Σμυρναίους, VIII, 5, ΒΕΠΕΣ 2, 315.

2. 4375/33NK/2077/27-11-1979 Απόφαση τῆς Ἱ. Συνόδου.

3. Ἀλεξ. Σμέμαν, *Εὐχαριστία*, σσ. 9-12.

κός ἤχος⁴. Κάτι ἀνάλογο πρέπει νά ἰσχύει στήν Ἐνορία μέ τόν Ἱερέα καί τούς Ἐκκλ/κούς Συμβούλους. Ὁ καθέννας χωριστά καί ὡς ομάδα ὑπηρετοῦν πρῶτιστα τήν υπόθεση τῆς σωτηρίας, προτεραιότητα ἀπόλυτη, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά συγκριθεῖ τίποτε μέ τήν ψυχή, πού εἶναι ὁ πολυτιμότερος θησαυρός⁵.

Ἄν, ἔστω καί πρὸς στιγμήν, παραβλέψουμε τίς ἀλήθειες αὐτές καί θελήσουμε νά προβάσουμε τόν ἑαυτό μας, συνεργαζόμεστε συνειδητά ἢ ἀσυνείδητα μέ τόν Διάβολο, ἀκόμη καί ὅταν ἐμφανίζουμε κάποιο ἐντυπωσιακό ἔργο, τοῦ ὁποίου οἱ ὅποιες σκοπιμότητες ἐξαντλοῦνται στό σήμερα χωρίς μιά αἰώνια προοπτική.

Ἀκούσαμε συνεπῶς τήν τιμητική πρόσκληση τοῦ Ἱερέα νά γίνουμε μέλη τοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐνορίας· προσευχηθήκαμε θερμά καί κάναμε κοινωνούς τούς οἰκειούς μας, γιά τό μεγάλο ἔργο πού ἀναλαμβάνουμε· δώσαμε τή θετική ἀπάντησή μας καί ἤδη ἀναλαμβάνουμε τό ὑψηλό καί ἄμισθο λειτούργημά μας. Εἴμαστε ἀποφασισμένοι νά δώσουμε τόν καλύτερο ἑαυτό μας στήν Ἐνορία πού μᾶς τιμᾷ καί πρέπει καί ἐμεῖς νά τιμήσουμε. Καλό εἶναι, ὡστόσο, νά γνωρίζουμε καί τό πλαίσιο μέσα στό ὁποῖο θά κινηθοῦμε.

Ὁ Ἐπίσκοπος

Χωρίς νά ἀπομακρυνόμαστε ἀπό τήν Χάρη τῆς Ἀρχιερωσύνης καί ἐστιάζοντας στά νομικά δεδομένα, παρατηροῦμε ὅτι χωρίς τόν Ἐπίσκοπο, ὡς μονοπρόσωπο ὄργανο ἢ ὡς καί Πρόεδρος τοῦ Μ.Σ., δέν μπορεῖ νά λειτουργήσει τίποτε. Εἰδικότερα:

---

4. «Τό... πρεσβυτέριον...οὕτως συνήρμοσται τῷ ἐπισκόπῳ, ὡς χορδαί κιθάρα. Συνδεδεμένοι οὕτω τῇ ὁμονοίᾳ καί συμφώνῳ ἀγάπῃ, ἧς ἐστὶν ἀρχηγός καί φύλαξ Ἰησοῦς ὁ Χριστός», Πρὸς Ἐφεσίους, IV, 1, ΒΕΠΕΣ 2, 286.

5. «τί γάρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος ἐάν τόν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τήν δέ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» (Μτθ. 16, 26).

1. Ο Ἐπίσκοπος «ἀσκεῖ ἐντός τῆς περιφέρειας (του) τὴν ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων, τῶν Ἐκκλ/κῶν διατάξεων καὶ τῶν νόμων ἐν γένει τῆς Πολιτείας προβλεπομένην ἐξουσίαν» («Τεκμήριον ἀρμοδιότητος»).

2. Ο Ἐπίσκοπος παρέχει τίς γενικές καὶ εἰδικές ὁδηγίες στὶς Ἐνορίες καὶ στοὺς Ἐφημερίους⁶.

3. Τό Μ.Σ. ἀσκεῖ γενικὴ ἐποπτεία ἐπὶ πάντων τῶν ἐκκλ/κῶν ἔργων τῆς μητροπολιτικῆς περιφέρειας⁷.

4. Γιά τὴν ἴδρυσή Ἐνορίας ἀπαιτεῖται ἡ σύμφωνη γνώμη τοῦ Μ.Σ., ὅπου προεδρεύει ὁ Ἐπίσκοπος. Τό αὐτό Μ.Σ. καθορίζει τὰ ὅρια τῆς Ἐνορίας καὶ τόν Ἐνοριακό Ναό. Κατάργηση ἢ συγχώνευσή της μέ ὁμορῆ ἀπαιτεῖ ἐπίσης σύμφωνη γνώμη τοῦ Μ.Σ.⁸

5. Ο Ἐπίσκοπος καθορίζει τόν τρόπο λειτουργίας τῆς Ἐνορίας καὶ διορίζει τόν Ἐφημέριο ἢ τόν Ἱερατ. Προϊστάμενο, πού τόν ἐκπροσωπεῖ καὶ μέσῳ αὐτοῦ ἀφενός διοχετεύει τίς ὁδηγίες του καὶ ἀφετέρου ἐνημερώνεται σχετικῶς. Ἐπιμελεῖται, μετὰ τοῦ Μ.Σ. τῶν κανονικῶν ὑπὲρ τρίτων καταβολῶν τῶν Ἰ. Ναῶν. Καθορίζει, ἐπίσης μετὰ τοῦ Μ.Σ. τίς διάφορες εἰσφορές τῶν πιστῶν καὶ τόν τρόπο καταβολῆς τους⁹.

6. Τό Μ.Σ. διορίζει τὰ μέλη τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου, ἀποδέχεται τίς παραιτήσεις των ἢ καὶ παύει, ὑπὸ προϋποθέσεις, Ἐκκλ/κό Σύμβουλο. Ἐγκρίνει, τροποποιεῖ ἢ καὶ ἀπορρίπτει Πράξεις τῶν Ἐκκλ/κῶν Συμβουλίων καὶ βεβαίως τόν Προϋπολογισμό καὶ τόν Ἀπολογισμό.

7. Ἡ ἀπόλυση Ἐκκλ/κοῦ Συμβούλου γίνεται μετὰ ἀπό ἔγγραφη ἀπολογία του καὶ ἡ τελικὴ ἀπόφαση τοῦ Μ.Σ. εἶναι «ἀνέκκλητη»¹⁰.

Ἄν γιά τὴν Ἐκκλησία ὁ Χριστός εἶναι τό «πᾶν», αὐτὸ ἐκφράζεται διὰ τοῦ Ἐπισκόπου.

---

6. 38^{ος} Ἀποστ. ΚΧΕ, ἄρ. 29. Τεκμήριο ἀρμοδιότητος γιά τοὺς Ο.Τ.Α. βλ. σ. 102, 1. Βλ. καὶ Καν/σμό 8, ἄρθρο 2, 4.

7. Κ.Χ.Ε., ἄρθρο 35 καὶ Καν/σμό 8, ἄρθρο 2, 3.

8. Ν. 590 (Κ.Χ.Ε.), ἄρθρο 36,3 & Καν/σμός 8, ἄρθρο 3,1β ἔξ., 3,11.

9. Καν/σμός 8, ἄρθρα 3, 10β, 4, 2β-γ & 6, 2.

10. Καν/σμοί 58/1975, ἄρθρο 2 & 8/1979, ἄρθρα 6, 2β & 7.

Εἴμαστε συνεπῶς στραμμένοι πρὸς τὸν Ἐπίσκοπο ὡς πρὸς τὸν Χριστό. Συνεργαζόμαστε μαζί του ἀρμονικά γιὰ νὰ ἔχουμε τὴ χάρη καὶ τὴν εὐλογία τῆς Ἀρχιερωσύνης καὶ στή συνέχεια γιὰ νὰ γίνει ἡ Ἐνορία μας ἕνα ἀνθοκήπιο ἀγάπης μεταξύ τῶν πιστῶν καὶ ἕνα ἐφαλτήριο πνευματικῆς ἀνόδου καὶ σωτηρίας ὅλων τῶν ἐνοριτῶν.

Στὴν πνευματικὴ Λατρεία διευκολύνουν καὶ τὰ ὑλικά μέσα πού ἐπιστρατεύονται, ὅπως ἡ ἀρμονικὴ ψαλμωδία, τὸ εὐῶδες θυμίαμα, ἡ τάξη καὶ ἡρεμία, ἡ εὐκοσμία καὶ καθαριότητα καὶ ὅ,τι ἄλλο μπορεῖ νὰ συμβάλλει. Αὐτὰ τὰ μέσα καλούμαστε ἐμεῖς νὰ τὰ ἐξασφαλίσουμε στοὺς πιστοὺς ἐνορίτες καὶ νὰ προσθέσουμε ἕνα λιθαράκι, μικρὸ ἢ μεγαλύτερο, σέ ὅσα ἔκαναν οἱ προηγούμενοι, ἀντιμετωπίζοντας ἴσως συνθῆκες πολὺ δυσκολότερες ἀπὸ τίς δικές μας, ἀλλὰ δίνοντας τὴ φλόγα τῆς ψυχῆς τους.

Ἡ Ἐνορία

Ἡ Ἐνορία μέ τὸν Ἐνοριακὸ της Ναὸ χαρακτηρίζεται ὡς βασικὴ μονάδα ὀργάνωσης τοῦ ἐκκλ/κοῦ βίου καὶ ὀρίζεται ὡς Ν.Π.Δ.Δ. Τὰ λοιπὰ ἐκκλ/κά ἰδρύματα πού σχετίζονται μέ τὸ ἔργο τῆς Ἐνορίας εἶναι Ν.Π.Ι.Δ. καὶ λειτουργοῦν μέ βάση τὸν ἐσωτερικὸ τους Κανονισμό¹¹.

Ἰδρύεται¹² διὰ Π.Δ. μέ πρόταση τοῦ ΥΠΕΠΘ καὶ σύμφωνη γνώμη τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ἐνῶ ἡ γνωμοδότηση τοῦ Δημ. Συμβουλίου εἶναι τύποις καὶ οὐσία ἀπλῶς συμβουλευτικὴ.

Σέ πόλεις ἄνω τῶν 10.000 κατοίκων ἀπαιτοῦνται 600 οικογένειες γιὰ τὴν κάθε Ἐνορία. Ἀπὸ 10.000 - 100.000

---

11. Κ.Χ.Ε., ἄρθρα 1, 4, 11, 3 & 36, 1. Ἡ Νομικὴ προσωπικότητα ἀφορᾷ στὴν Ἐνορία, ὄχι στὸ Ναὸ (ΣτΕ 198/1983 τμ. Δ'). Ἡ ἀνέγερση Ναῶν διέπεται ἀπὸ τὸν Κ.Χ.Ε., ἄρθρα 47, 2 καὶ τὸν Καν/σμό 8, ἄρθρο 15.

12. Απαιτεῖται στίς μὲν πόλεις ἐλάχιστος ἀριθμὸς 300 οικογενειῶν καὶ στὰ χωριά 50 οικογενειῶν (x4 μέλη). Ἐπὶ ἀνυπαρξίας τῆς ὀ. π. προϋπόθεσης, ἡ ἰδρυτικὴ πράξη εἶναι ἀκυρώσιμη (ΣτΕ 3834/1981, τμ. Δ').

ἀπαιτοῦνται 500 οικογένειες καί κάτω τῶν 10.000 τοῦλάχιστον 300 οικογένειες¹³.

Ὁ Ἐπίσκοπος θεμελιώνει καί ἐγκαινιάζει τό Ναό ἢ παρέχει τή σχετική εὐλογία του γι' αὐτόν¹⁴.

Τά ὄρια τῆς Ἐνορίας, καθὼς καί ὁ Ἐνοριακός Ναός¹⁵, ρυθμίζονται ἀπό τό Μ.Σ.

Στούς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς ὑπάγονται τὰ Παρεκκλήσια καί ἐξωκλήσια καί διοικοῦνται ἀποκλειστικά ἀπὸ αὐτούς. Μέ Πράξη τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου εἶναι δυνατόν νά ἀποσπαστοῦν Παρεκκλήσια ἢ Ἐξωκλήσια καί τὰ ἔσοδά τους νά διατίθενται ὑπὲρ φιλανθρωπικῶν σκοπῶν. Ὁ Μητροπολίτης μπορεῖ νά ὀρίσει Ἐπιτροπή Ἐνοριτῶν γιὰ τή φροντίδα Ναοῦ/Ναῶν αὐτῆς τῆς κατηγορίας¹⁶.

Οἱ προσκνηματικοὶ ἢ ἰδρυματικοὶ Ναοὶ ἐξυπακούεται ὅτι ἔχουν ἀνεγερθεῖ κατόπιν ἀδείας τοῦ Ἐπισκόπου, μέ ἐγκεκριμένα ἀρχιτεκτονικά σχέδια, διοικοῦνται βάσει καταστατικοῦ, λειτουργοῦν μόνο γιὰ τό σκοπό πού συνεστήθησαν, τὰ πλεονάζοντα ἔσοδα ἀπὸ τή λειτουργία τους διατίθενται γιὰ τίς ἀνάγκες τῶν εὐαγῶν ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεως καί τελοῦν ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Ἐπισκόπου¹⁷.

Ὡς πρὸς Ναοὺς τῶν Κοιμητηρίων ὑπάρχει διάκριση. Ἄν ὁ Ναός εἶναι (καί) Ἐνοριακός διοικεῖται ἀπὸ τό Ἐκκλ. Συμβούλιο. Ἄν εἶναι Ἰδρυματικός ὁ ρόλος τοῦ Ἐπισκόπου περιορίζεται στὸν διορισμό καί τὸν ἔλεγχο τοῦ Ἐφημερίου. Ἄν ὁ Κοιμητηριακός Ναός ἀνήκει σέ Δῆμο κάτω τῶν 50.000, βάσει τῆς (τελευταίας) ἀπογραφῆς καί δέν εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ ἢ ἔδρα Δήμου τῆς τ. Διοικήσεως Πρωτεύουσας, διοικεῖται ἀπὸ τό Ἐκκλ/κό Συμβούλιο τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ ὅπου ὑπάγεται. Ἄν ὁ Κοιμητηριακός Ναός ἀνήκει σέ Δῆμο ἄνω τῶν 50.000 καθιερώνεται

---

13. Καν/σμός 8, ἄρθρο 3, 1.

14. Ζ' Οἰκ. Σύν., 7^{ος} Καν. σέ συνδ. μέ ΛΑ' Ἀγ. Ἀποστ.

15. Προϋπόθεση ἢ ὑπαρξη χώρου γιὰ Ἴ. Ναό (817/973/ 20-7-98 τῆς Ἱ. Συνόδου).

16. Καν/σμός 8, ἄρθρα 1 & 13

17. Καν/σμός 8, ἄρθρα 2, 1. 13,3, 5

συνδιοίκηση Μητροπολίτου καί Δημάρχου μέ 5μελῆ Ἐπιτροπή, μέ 3ετῆ θητεία, ὑπό τόν Ἐφημέριο καί ἕνα λαϊκούς διορισμένους ἀπό τόν Μητροπολίτη καί τρεῖς λαϊκοὺς διορισμένους ἀπό τό Δημοτικό Συμβούλιο. Τυχόν πλεονάσματα τῶν ἐσόδων θά διατίθενται ὑπέρ τῶν Ἐκκλ/κῶν ἢ Δημοτικῶν ἰδρυμάτων, προφανῶς κατόπιν πρότερης συμφωνίας. Τέλος, σέ περίπτωση ἐγκατάλειψης Κοιμητηριακῶν Ναῶν, ἀποδεικνυομένης ὅμως μέ βεβαιωτική ἀπόφαση τοῦ ἀρμόδιου Πρωτοδίκη, οἱ Ναοί τῆς κατηγορίας αὐτῆς τίθενται, μέ Ἀπόφαση τοῦ Μητροπολίτου, ὑπό τή διοίκηση Ἐνοριακοῦ Ναοῦ, πού ἀναλαμβάνει τίς σχετικές ὑποχρεώσεις. Σέ κάθε περίπτωση ὁ Ἐπίσκοπος διορίζει τόν Ἐφημέριο, τούς ψάλτες καί τό νεωκόρο¹⁸.

Στόν Ἐνοριακό Ναό πρέπει νά τηροῦνται τά ἀκόλουθα βιβλία:

- α) Πρωτόκολλο,
- β) Βιβλίον Πράξεων τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου,
- γ) Διαχειριστικά βιβλία,
- δ) Κτηματολόγιο (Κινητά καί ἀκίνητα),
- ε) Βιβλία Βαπτίσεων καί Γάμων¹⁹.

Στούς πόρους τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν ἀνήκουν:

- α) Ἔσοδα κηροπωλησίας καί δισκοφορίας,
- β) Ἔσοδα Ἱεροπραξιῶν,
- γ) Ἔσοδα ἀπό ἐράνους ἢ δωρεές,
- δ) Ἔσοδα ἀπό κινητή ἢ ἀκίνητη περιουσία. Στήν κινητή περιουσία ἐντάσσονται καί τά τιμαλφῆ²⁰.

Οἱ εἰσφορές πού ἐγγράφονται στόν Προϋπολογισμό ὑπέρ τρίτων (ἐπί %) εἶναι ὑποχρεωτικές²¹.

Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου ὀρίζεται ἀπό τόν Ἐπίσκοπο, κατά προτίμηση, ὁ τακτικός Ἐφημέριος μέ τά περισσότερα προσόντα²².

---

18. Καν/σμός 8, ἄρθρο 14.

19. Καν/σμός 8, ἄρθρο 4.

20. Καν/σμός 8, ἄρθρο 5. Γιά τήν ἐκποίηση τους ἐφαρμόζεται ἡ Κανονιστική Διάταξη 9/1971.

21. Καν/σμός 8, ἄρθρο 6.

22. Ν. 590 (Κ.Χ.Ε.), ἄρθρο 37, 8.

Τή διοίκηση τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἀσκεῖ τό Ἐκκλ. Συμβούλιο, συνήθως 5μελές, ὅποτε ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τοῦ Προέδρου ἢ εἰδική ἐξουσιοδότηση στό λαϊκό ἀντιπρόεδρο καί 2 μελῶν γιά τή σχετική ἀπαρτία. Σέ Ἐνορία κάτω τῶν 100 οἰκογενειῶν τό Μ.Σ. μπορεῖ νά διορίσει μόνο 2 Ἐκκλ. Συμβούλους, ὅποτε ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία ὄλων. Ἡ θητεία τῶν μελῶν τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου εἶναι 3ετής. Οἱ Ἐκκλ. Σύμβουλοι διορίζονται ἀπό κατάλογο Ἐνοριτῶν καί κάθε ἐνορίτης ἔχει τή δυνατότητα προσφυγῆς στό Μ.Σ. κατά τῆς μῆ ἐγγραφῆς του²³.

Στίς θετικές προϋποθέσεις διορισμοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβούλου ἀνήκουν:

α) Ἡ Ὄρθόδοξη πίστη, μέ ἔλεγχο τῆς κανονικότητος τοῦ Βαπτίσματος,

β) Ἡ μόνιμη κατοικία στά ὅρια τῆς Ἐνορίας,

γ) Ἡ σχετική παιδεία,

Κωλύματα διορισμοῦ ἀποτελοῦν:

α) Ἡ καταδίκη γιά κακούργημα ἢ πλημμέλημα²⁴,

β) Ἡ ἀντιδικία μέ τό Ναό²⁵,

γ) Ἡ συγγενική σχέση μέ τόν Πρόεδρο ἢ τά μέλη μέχρι 4^{ου} β. ἐξ αἵματος ἢ 3^{ου} ἐξ ἀγχιστείας.

Σέ Ἐνορίες κάτω τῶν 100 οἰκογενειῶν ἡ συγγένεια ἐξ αἵματος κατεβαίνει στόν 3^ο βαθμό, ἐνῶ παραβλέπεται ἡ ἀγχιστεία.

Ἄν ἡ ἀντιδικία Ναοῦ καί Ἐπιτρόπου προκύψει κατά τή διάρκειά τῆς θητείας, ὁ Ἐκκλ. Σύμβουλος ἀντικαθί-

---

23. Καν/σμός 58/1975, ἄρθρο 2. «Περί ἀρμοδιοτήτων καί τρόπου λειτουργίας τῶν Μ.Σ.». Ἡ διάταξη (ὁ.π. 2, 3α) περὶ «ἀρρένων ἐνοριτῶν» πάσχει συνταγματικῶς. Βλ. καί Καν/σμοῦ 58/1975, ἄρθρο 2.

24. Κλοπή, ἀπάτη, πλαστογραφία (Καν/σμός 5 1978, ἄρ. 11, Καν/σμός 8/1979, ἄρθρο 7. Ἀπόκρυψη μιᾶς τέτοιας καταδίκης θά προκαλέσει ἀναπόφευκτα προβλήματα νόμιμης σύνθεσης καί θά δημιουργήσει ἀκυρότητες.

25. Αὕτη ἐστιάζεται κυρίως σέ περιουσιακά θέματα.

σταται. Τό αυτό ισχύει καί σέ περίπτωση μετεγκατάστασης σέ ἄλλη Ἐνορία²⁶.

Στά κωλύματα διορισμοῦ προστίθεται ἡ τέλεση πολιτικοῦ γάμου, ὅσο διαρκεῖ ἡ ἀταξία.

Τήν Ἐνορία ἐκπροσωπεῖ ὁ Πρόεδρος ἢ καί λαϊκό μέλος μέ εἰδική πληρεξουσιότητα²⁷.

Μεταξύ τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου προέχει ἡ σύνταξη τοῦ Προϋπολογισμοῦ καί τοῦ Ἀπολογισμοῦ τῆς Ἐνορίας²⁸.

Κάθε Πράξη τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου ὑποβάλλεται πρὸς ἔγκριση στό Μ.Σ., πού ἀποφασίζει ἐντός μιᾶς ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας δύο μηνῶν²⁹.

Σέ ἔκτακτες περιπτώσεις, ὅπως ἡ λήψη προσωρινῶν μέτρων, ἡ ἔγκριση τοῦ Μ. Σ. μπορεῖ νά δοθεῖ καί ἐκ τῶν ὑστέρων, τήν ὁποία ἀναμένει τό οἰκεῖο Δικαστήριο ἀναβάλλοντας τήν πρόοδο τῆς δίκης³⁰.

Οἱ Ἐρανικές Ἐπιτροπές καί οἱ Εἰδικές Ἐνοριακές Ἐπιτροπές δέν ἀποτελοῦν ὄργανα τοῦ Ν.Π. τῆς Ἐνορίας, ἀλλά συνδέονται μέ τό σκοπό του. Πεῖρα ἐτῶν ἔχει πείσει ὅτι ἡ Εἰδική Ἐνοριακή Ἐπιτροπή τοῦ ἀρθροῦ 17, 5α-γ τοῦ Κανονισμοῦ 8/1979 εἶναι πρόσφορη³¹.

Ἰδιαίτερη προσοχή ἀπαιτεῖται ὡς πρὸς τοὺς ιδιόκτητους Ναούς. Ἀνεγείρονται μέ ἄδεια τοῦ οἰκειοῦ Ἱεράρχου, βάσει ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων, ὅπως καί οἱ Ἐνοριακοὶ Ναοί. Παραμένουν στήν ιδιοκτησία τοῦ κατόχου των, ἐφόσον χρησιμοποιοῦνται ἀποκλειστικά ἀπό τόν ἴδιο καί τήν οἰκογένειά του. Ὁ ὅρος «οἰκογένεια» ἐπιδέχεται διαστολή καί ὑπόκειται σέ δικαστική κρίση. Μόνο τήν ἡμέρα τῆς πανηγύρεως μποροῦν νά δεχτοῦν ἄλλους

---

26. Κλοπή, ἀπάτη, πλαστογραφία, Καν/σμός 5 1978, ἀρθρο 11, Καν/σμός 8/1979, ἀρθρο 7. Τό αυτό ἀρθρο προβλέπει καί ἄλλους λόγους ἀποπομπῆς τῶν Ἐκκλ. Συμβούλων. Βλ. καί ΣτΕ 1371/1968.

27. Κ.Χ.Ε. 2 δ Καν/σμός 8 ἀρθρο 2.

28. Καν/σμός 8, ἀρθρα 10-11.

29. Καν/σμός 8, ἀρθρο 12.

30. Κ.Πολ.Δ, ἀρθρο 67, 1, Εφ. Αθηνῶν 10189/1978 κ. ἄ.

31. Καν/σμός 8 ἀρθρο 17.

πιστούς μέ παράσταση αντιπροσώπου του Μητροπολίτου. Οί εισπράξεις εκείνης τής ημέρας κατατίθενται στην Ε.Τ.Ε. «εις διαταγήν του Μητροπολίτου και του Ίδιοκτητου» και διατίθενται για τή συντήρηση του Ναού, τό δέ πλεόνασμα διατίθεται υπέρ των ευαγών ιδρυμάτων τής Μητροπόλεως. Άν οί ιδιωτικοί Ναοί ξεφύγουν από τά νομικά πλαίσια λειτουργίας τους, μπορούν νά κλείσουν μέ έντολή του Μητροπολίτου διά τής Αστυνομικής Αρχής³².

Δέν επιτρέπεται Έγκαινιασμός Ίδιωτικῶν Ναῶν ἄν δέν ἔχουν δωρηθεῖ προηγουμένως καί συμβολαιογραφικῶς στόν ἐγγύτερο Ἱερό Ένοριακό Ναό³³.

Τά Μνημεῖα ἀπαιτοῦν αὐξημένη προσοχή καί τήρηση τής μέ ἀρ. 2205/1106/9-6-09 τής Ἱ. Συνόδου³⁴.

Ὡς πρός τήν τέλεση ἱ. Μυστηρίων τό θέμα εἶχε ἀφεθεῖ στην κρίση του οἰκείου Ἱεράρχου, ἀλλά μέ τίς περιεργές ἀπαιτήσεις ἢ καί πιέσεις ὀρισμένων, ἰδίως του Λεκανοπεδίου τής Ἀττικῆς, ἀπαγορεύτηκε ἡ τέλεση Μυστηρίων σέ ἰδιόκτητους Ναούς³⁵.

Ὁ ἱερέας εἶναι μόνιμος σέ μιά Ένορία καί εἶναι ἀπό τό Νόμο Πρόεδρος του Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου. Ὁ ἴδιος ἔχει ἐπιλέξει κάποιους πιστούς ὡς ἄμεσους συνεργάτες του στή διοίκηση του Νομικοῦ Προσώπου τής Ένορίας. Κριτήρια γιά τήν ἐπιλογή εἶναι ἀσφαλῶς ἡ Ὁρθόδοξη Πίστη, τό ἀνάλογο ἦθος, μιά στοιχειώδης παιδεία, ἡ καλή διάθεση καί βέβαια ὁ χρόνος πού ἔχει κανεῖς στή διάθεσή του. Μερικοί ἔχουν ὅλες τίς προϋποθέσεις καί τά χρονικά ὄρια, ἄλλοι δέν μπορούν νά διαθέσουν χρόνο σέ πρώτη φάση. Ἐτσι διορίζονται Ἐκκλ/κοί Σύμβουλοι γιά περισσότερες θητεῖες. Σέ ὀρισμένους δείχνει τοῦτο εὐερ-

---

32. Καν/σμός 8, ἄρθρο 13, 1-3.

33. 1292/2300/863/30-9-1964 Ἱ. Συνόδου

34. Παρατίθεται στό τέλος του παρόντος.

35. Ὑπόψη οί μέ ἀρ. 1292/2300/863/30-9-1964 καί 4567 π. ἔ./113/15-1-08 Αποφάσεις τής Ἱ. Συνόδου ἀντίστοιχα. Γιά τήν τέλεση Ἱ. Λειτουργίας προϋποτίθεται τό ἱερό Ἀντιμῆνσιο πού χορηγεῖ ἡ οἰκεία Ἱερά Μητρόπολη.

γετικό, γιατί σχηματίζεται πολύτιμη πείρα και εξασφαλίζεται δημιουργική συνέχεια. Άλλοι όμως σχολιάζουν αρνητικά την παγιοποίηση και ζητούν αλλαγές. Ο Νόμος προέβλεψε αρχικά δύο θητείες, δηλαδή έξι χρόνια³⁶.

Και η Έκκλησία ευαισθητοποιήθηκε σχετικά και, βέβαια, ό κάθε Νόμος πού Τήν άφορα θεσπίζεται ύστερα από συνεννόηση Της. Έτσι, έχει αποστείλει κατά καιρούς σχετικές έντολές για τήν εφαρμογή του Νόμου και τήν ανανέωση των εκκλησιαστικών Συμβουλίων. Ωστόσο, σέ πρώτη φάση άπαιτήθηκε ή «*αύστηρά εφαρμογή*» της νομικής άπαιτήσης, στό μεσοδιάστημα 1963-1977 έχουμε σιωπηρή άνοχή και μετά τή δημοσίευση του νέου Καταστατικού Χάρτου και του Κανονισμού 8/1979 άπαιτείται ή σχετική διάταξη και οί Σεβ. Μητροπολίτες κάνουν άπλή σύσταση για ανανέωση³⁷.

Τούτο είναι ευεξηγήτο για λόγους αντικειμενικούς, όταν σέ μιά μικρή Ένορία δέν υπάρχουν περιθώρια έπιλογών, αλλά και ύποκειμενικούς, όταν σέ μιά πόλη έμφανίζεται ένας χαρισματικός άνθρωπος πού τά δίνει όλα για τήν Ένορία του.

Άπαιτείται, ώστόσο, προσοχή και διάκριση. Και ή ανανέωση είναι έπιβεβλημένη και ή συνέχεια θά άποτρέψει έπιπολαιότητες. Αυτός πού μετέχει για πολύ θά έχει φόβο Θεού, δέν θά έπαίρεται για τό άξίωμα, αλλά μέ ταπείνωση θά λατρεύει τό Θεό και νά ύπηρετεί τούς πιστούς. Παράλληλα θά έχει τό μάτι στραμμένο σέ νεότερους πού εκκλησιάζονται και έχουν τό σχετικό ήθος. Κάποτε ό ίδιος θά εισηγηθεί στόν Ίερέα-Πρόεδρο τήν αλλαγή.

Σέ κάθε περίπτωση ή θητεία στό Έκκλησιαστικό

---

36. Βάσει του Ν.Δ. 1095/1949, «*Ένορίται διατελέσαντες επί δύο συνεχείς τριετίας μέλη του Έκκλ/κού Συμβουλίου. δέν δύνανται νά έπαναδιορισθώσι*».

37. Ενδεικτικές οί Συνοδικές Έγκύκλιοι: 623/1951, 918/ 1957, 115/1960, 1246/1963 (αύστηρές) & 2173/1977, 2193/ 1978 και 2276/1980 (χωρίς καν αναφορά στό θέμα. Έφεξης οί ύποδείξεις από τούς οικείους Ίεράρχες.

Συμβούλιο πρέπει νά θεωρεῖται μιά εὐλογημένη περίοδος τῆς ζωῆς καί μιά δωρεά τοῦ Θεοῦ στούς ἀνθρώπους ἐκείνους πού ὑπηρετοῦν πιστά τήν Ἁγία Του Ἐκκλησία.

Πρακτικά θέματα

Ἡ συμμετοχή στή διοίκηση τοῦ Ἱ. Ναοῦ δέν ἔχει σχέση μέ κοσμικά δρώμενα, ὅπως τά Δ.Σ. τῶν Συλλόγων καί τῶν Ὁργανώσεων. Ἐδῶ ὁ τόπος εἶναι ἱερός καί ἀπαιτεῖ ἀνάλογη συμπεριφορά.

Τό Ἐκκλ. Συμβούλιο κατά τήν πρώτη Συνεδρία του ἐκλέγει Ἀντιπρόεδρο, Γραμματέα καί Ταμῖα, ὑποβάλλοντας τό σχετικό Πρακτικό στό Μητροπολιτικό Συμβούλιο. Τοῦτο ἐπιβάλλει ὁ Νόμος καί ἐξυπακούεται ἡ ἀναγκαιότητα. Μποροῦν βέβαια οἱ Σύμβουλοι νά μοιράζονται καί ἄλλες ἀρμοδιότητες, πού θά προκύπτουν ἀπό τήν καθημερινότητα, ὥστε νά λειτουργεῖ καλύτερα ὁ Ναός. Ὁ ἕνας λ.χ. θά μπορούσε νά δραστηριοποιεῖται περισσότερο στά ἔργα, ἄλλος στήν πνευματική κίνηση, ἄλλος στή νεολαία, ἄλλος στή φιλανθρωπία. Ὡστόσο, ὅλοι εἶναι συνυπεύθυνοι γιά ὅλα.

Ὁ Ἐκκλ. Σύμβουλος σημειώνει τά θέματα πού ἀπασχολοῦν καί προβληματίζεται πάνω στίς πιό σωστές λύσεις πού θά μπορούσαν νά ἰσχύσουν. Τά συζητᾶει μέ τούς συναδέλφους του, παρακολουθεῖ καί τίς συζητήσεις μεταξύ τῶν πιστῶν³⁸ καί κάποια στιγμή ἐνημερώνει τόν Ἱερέα-Πρόεδρο, ὥστε νά μποῦν στήν Ἡμερήσια Διάταξη μιᾶς προσεχοῦς Συνεδρίας. Ἴσως χρειαστεῖ καί ἡ γνώμη ἐιδικοῦ, πού θά ζητηθεῖ στό μεταξύ.

Τό Ἐκκλ. Συμβούλιο συνεδριάζει νόμιμα ἐφόσον ἔχει γίνει νόμιμη κλήτευση, μέ τά θέματα τῆς Ἡμερήσιας Διάταξης καί παρίσταται ὁ Πρόεδρος ἢ ὁ ἐξουσιοδοτη-

---

38. Δέν ἔχει τόση σημασία τό ποιός λέει κάτι, ἀλλά τό τί λέγεται. Ἡ ἐνασχόληση μέ τόν κάποιο ἐνέχει τόν κίνδυνο τοῦ κουτσομπολιοῦ, ἡ νηφάλια προσέγγιση τοῦ θέματος μπορεῖ νά ὀδηγήσει σέ λύση.

μένος Αντιπρόεδρος και δύο λαϊκά μέλη. Καλό είναι να υπογράφονται οι προσκλήσεις και να μονογράφονται πάνω στο πρόχειρο οι αποφάσεις. Σε περίπτωση αδικαιολόγητης απουσίας ενός Έκκλ. Συμβούλου επί τρεις συνεχείς συνεδριάσεις διαπιστώνεται τούτο έγγραφως με την υπογραφή των μελών και υποβάλλεται στο Μητροπολιτικό Συμβούλιο αίτημα αντικατάστασής του.

Της συνεδριάσεως του Έκκλ. Συμβουλίου προηγείται προσευχή και στή συνέχεια ο Πρόεδρος εκθέτει τὰ θέματα και καλεί τους Συμβούλους να τοποθετηθούν. Ο καθένας παίρνει τὸ λόγο και με συντομία εκφράζει τις σκέψεις του. Ακολουθεῖ τὸ στάδιο τῆς απόφασης, ὅπου ἡ ὁμοφωνία θὰ κάνει εὐκολότερη τὴν ὑλοποίηση. Δέν ἐπιτρέπεται σέ κανένα νά θελήσει νά ἐπιβάλει τὴν ἀποψή του. Πολύ περισσότερο, εἶναι ἀνεπίτρεπτο νά ἔχουν γίνει συνεννοήσεις με ἑνδιαφερομένους ἐπὶ τῶν συζητητέων θεμάτων και νά ἔχουν ἀναληφθεῖ δεσμεύσεις, πού θὰ ἐκθέσουν και τὴν Ἐκκλησία και τὸ πρόσωπο πού ὑποσχέθηκε. Τοῦτο λ.χ. μπορεῖ νά συμβεῖ σέ δημοπρασίες.

Ὅτι ἀποφασιστεῖ καταγράφεται και ὑποβάλλεται σὸ Μητροπολιτικό Συμβούλιο γιά ἔγκριση, μετά ἀπό τὴν ὁποία ἰσχύει γιά ὅλους. Στὸ μεσοδιάστημα δέν ἐξυπηρετοῦν τὰ σχόλια. Ἄλλωστε μέσα σέ ἀνατρεπτική προθεσμία δύο μηνῶν τὸ Μητροπολιτικό Συμβούλιο ὑποχρεοῦται νά ἐγκρίνει, νά τροποποιήσει ἢ νά ἀκυρώσει τὴν ἀπόφαση τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου. Ἄν παρέλθει ἡ προθεσμία αὐτὴ ἐκτελεῖται ἡ ἀπόφαση ὅπως ἐλήφθη. Ἐνδέχεται νά πάσχει νομικά ἡ ἀπόφαση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ὅποτε ἐπιτρέπεται προσφυγὴ στὴν Ἱ. Σύνοδο, ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ Ἐκκλ. Συμβούλιο, ἀλλά και ἀπὸ τὸν καθένα πού θὰ ἔχει ἔννομο συμφέρον. Πάντως ἡ ὀριστικὴ ἀπόφαση τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου εἶναι ὑποχρεωτική γιά τὸ Ἐκκλ/κό Συμβούλιο. Ἐνδεχόμενη ἀνυπακοή μπορεῖ νά ὀδηγήσει ἀκόμη και στὴν ἀπόλυση, μετά ἀπὸ ἔγγραφη ἀπολογία.

Οἱ Ἐκκλ. Σύμβουλοι πρέπει νά γνωρίζουν ὅτι μιὰ καθαρὴ, σαφὴς και τεκμηριωμένη ἀπόφαση δέν ἀνατρεπεται εὐκολά. Ἄλλωστε τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου

μετέχουν δύο Ἐφημέριοι καί ἕνας Ἐκκλ. Σύμβουλος, πού ἀντιμετωπίζουν, παρόμοια προβλήματα καί ἔχουν τίς ἴδιες εὐαίσθησιες γιά τήν πρόοδο τῆς Ἐκκλησίας γενικά καί τῆς Ἐνορίας εἰδικότερα. Ἐπιπλέον, ὁ Μητροπολίτης γνωρίζει τά προβλήματα καί ἔχει τήν κύρια εὐθύνη γιά ὅλα τά θέματα. Θά μπορούσε νά συνεργαστεῖ μαζί του τό Ἐκκλ. Συμβούλιο ὡς σῶμα πρῖν ἀπό μιὰ κρίσιμη Συνεδρία καί νά μὴν τόν φέρει πρὸ τετελεσμένων γεγονότων. Πολύ περισσότερο δέν ἐπιτρέπεται νά ἐπιχειρεῖται ἡ μονομερῆς ἐνημέρωσή του ἀπὸ ἕναν Ἐκκλ. Σύμβουλο, πού θέλει νά «περάσει» τή θέση του. Τέτοια συμπεριφορά εἶναι ἀντιεκκλησιαστική, ἀντιπαραγωγική καί ἀντισυναδελφική.

Στὴν καθημερινή πρακτική ὁ Ἐκκλ. Σύμβουλος μπαίνει στό Ναό μέ εὐλάβεια, προσκυνεῖ τίς ἱερές εἰκόνες, φιλάει τό χέρι τοῦ Ἱερέα καί ἀναλαμβάνει ἀθόρυβα τό ἔργο του. Ἐνόσω γίνεται ἰ. Ἀκολουθία δέν καταμετρῶνται εἰσπράξεις καί οἱ συνεννοήσεις γίνονται μέ νοήματα ἢ μέ ψιθύρισμα.

Ἄν χρειαστεῖ παρέμβαση σέ πιστό, θά γίνει μέ διάκριση καί χαμηλόφωνα. Ἀκόμη καί ὁ δύστροπος εἶναι πρόσωπο πού χρειάζεται κατανόηση καί δέν εἶναι ἐπιτρεπτή ἡ μείωσή του.

Στό παγκάρι ὑπάρχει *φαρμακεῖο*, ἐξοπλισμένο σύμφωνα μέ τίς ὑποδείξεις ἑνός γιατροῦ καί 2-3 *πυροσβεστήρες* πού ἀναγομώνονται, ὅπως ὀρίζει ὁ κατασκευαστής τους. Ἐνα μπλοκάκι στό συρτάρι φιλοξενεῖ *τά τηλέφωνα 2-3 γιατρῶν*, τοῦ κοντινοῦ νοσοκομείου, τῆς ἀστυνομίας καί ὁποιοῦ ἄλλου φορέα κριθεῖ ἀπαραίτητο.

Κατά τήν εἴσοδο τῶν πιστῶν ἐπισημαίνονται οἱ γιατροί ἢ οἱ νοσηλευτές. Μπορεῖ κάποιος τους νά χρειαστεῖ. Θά ὑπάρχει καί ἕνα *διπλωμένο ράντζο* πλάι στό παγκάρι γιά κάθε ἐνδεχόμενο.

Σέ περίπτωση *σεισμοῦ* *θά εἶναι ὀρισμένος ἀπὸ πρῖν ὁ χῶρος* ὅπου θά κατευθυνθοῦν οἱ πιστοί καί θά ὑπάρχει *μιὰ κόρνα* μέ μπαταρία (ὄχι μέ ρεῦμα), πού θά χρησιμοποιηθεῖ σχετικά.

Στίς ἡμέρες μεγαλύτερης προσέλευσης πιστῶν ἕνα *περιβραχιόνιο* ἢ *κονκάρδα* θά διευκολύνει τούς πιστούς,

ὥστε νά μὴν ἀπευθύνονται σέ ἄσχετους καί δημιουργεῖται ἄσκοπος ἐκνευρισμός. Ἡ ἐξυπηρέτηση πρέπει νά εἶναι ἄμεση ἢ νά κρατεῖται τό τηλέφωνο, γιά νά ἀντιμετωπίσει ὁ Ἱερέας ἀργότερα τό συγκεκριμένο θέμα καί νά μὴ χρεωθεῖ κανεῖς ἀδιαφορία ἢ προχειρότητα.

Ἰδιαίτερη ἀναφορά πρέπει νά γίνει στόν Ταμία. Ὁ Ἱερέας-Πρόεδρος καί οἱ συνάδελφοί του Ἐπίτροποι πρέπει νά γνωρίζουν κάθε στιγμή τά οικονομικά τοῦ Ναοῦ. Ὅτι ἐγγράφεται στόν Προϋπολογισμό εἶναι ὑποχρεωτική δαπάνη καί δέν ἐπιτρέπεται σχόλιο, πολύ περισσότερο ἄρνηση.

Ἀποχωρώντας ὁ Ἐπίτροπος ἀπό τό Ναό, ἐνημερώνει γιά τυχόν προσεχῆ ἀπουσία, ὥστε νά εἶναι πάντα ἕνας τοῦλάχιστον Σύμβουλος πλάι στόν Λειτουργό, πού ἀδυνατεῖ νά ἐγκαταλείψει τή Θεία Λατρεία καί νά ἀσχοληθεῖ μέ κάτι. Περνώντας ἀπό τό καφενεῖο δέν ἐπιτρέπεται «μετάδοση εἰδήσεων». Ἄν διατυπωθεῖ κάποιο παράπονο, ἔστω καί μέ τή μορφή φλυαρίας, καταγράφεται γιά τήν ἐξέτασή του σέ προσεχές Συμβούλιο.

Ὁ Ἐκκλ/κός Σύμβουλος ἀναλαμβάνει ἕνα μεγάλο ἔργο πού ἀπαιτεῖ θερμῆ πίστη στό Θεό, ἀφοσίωση στήν Ἁγία μας Ἐκκλησία καί ἀνυπόκριτη ἀγάπη στό συνάνθρωπο. Αὐτό τό ἱερό τρίπτυχο θά εἶναι ἡ Σημαία τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου, κάτω ἀπό τή σκιά της θά λειτουργεῖ, τό ἀνέμισμά της θά στηρίζει καί ὁ Σταυρός της θά ἐμπνέει.

Μέχρι καί χθές ἡ ὅποια συμπεριφορά χρεωνόταν ἴσως μόνο σέ μᾶς. Μετά τήν ἀνάληψη τοῦ ρόλου μας ὁ κάθε τρίτος μᾶς βλέπει ὡς ἐκπρόσωπο τῆς Ἐκκλησίας, μέ τήν Ὅποια μᾶς συνδέει ἀναπόφευκτα ὅταν μιλάμε, ὅταν σιωποῦμε, ὅταν κάνουμε μιᾶ ὅπιαδήποτε συναλλαγῆ. Μετράει ἀκόμη καί ἡ ἐνδυμασία μας καί ἡ ἐμφάνισή μας.

Ἡ προσωπική καί οἰκογενειακή μας ζωή θά εἶναι σύμφωνη μέ ἀρχές καί ἀξίες πού ὑπηρετοῦμε καί ἡ καθημερινή μας παρουσία θά δίνει ἀποδείξεις καί στούς πύο κακοπροαίρετους πού ψάχνουν ἀφορμές γιά νά σχολιάσουν ἀρνητικά τήν Ἐκκλησία μας. Ὁ Ἐκκλ. Σύμβουλος δέν πρέπει νά ἐπιτρέψει σχόλια καί ἄν ἀντιληφθεῖ

ὅτι ἔχει ἀδυναμίες μὴ συμβατές μὲ τὸ χριστιανικὸ ἦθος, εἶναι πολὺ προτιμότερο νὰ ἀποφύγει νὰ ἐμπλακεῖ ἢ νὰ παραιτηθεῖ ἂν ἔχει ἤδη ἀναλάβει ρόλο στὴ διοίκηση τοῦ Ναοῦ.

Μένοντας στό Συμβούλιο ὀφείλει νὰ φυλάξει ὅ,τι παρέλαβε, νὰ ἀξιοποιήσει γόνιμα κάθε περιουσιακὸ στοιχεῖο καί νὰ τὸ παραδώσει στό ἐπόμενο Συμβούλιο αὐξημένο καί ποτέ μειωμένο. Κάποιοι νομίζουν ὅτι «τά κοινά», κρατικά, δημοτικά ἢ ἐκκλησιαστικά εἶναι σάν «ξέφραγο ἀμπέλι», ὅπου μπορεῖ κανεὶς νὰ εἰσβάλει τεχνηέντως καί νὰ ἐπωφεληθεῖ. Ἡ ἀντίληψη εἶναι ἐπιβίωση ραγιαδισμοῦ, ὅταν τὰ «κοινά» ἀνῆκαν σέ κατακτητές καί ἡ ζημιὰ τους θά μπορούσε νὰ ἐκληφθεῖ ὡς καύχηση. Τώρα αὐτὰ εἶναι δικά μας, εἶναι ὅλων μας, ἰδίως τὰ ἐκκλ/κά εἶναι ἱερά καί πρέπει νὰ τὰ διαφυλάξουμε καί νὰ τὰ ἀξιοποιήσουμε μὲ ὄνειρα, μὲ μεθοδικότητα, μὲ ἐπιστημονικὴ μελέτη καί μὲ ξεκάθαρη στόχευση, γιὰ τὸ καλύτερο δυνατόν.

Κάποτε θά τελειώσει ἡ θητεία μας καί πρέπει νὰ φύγουμε μὲ ἐνισχυμένη τὴν πίστη μας στό Θεό, μὲ μεγαλύτερη ἀγάπη στὴν Ἐκκλησία, μὲ περισσότερη ἀξιοπρέπεια καί τιμὴ μεταξύ τῶν συνανθρώπων μας. Θά καμαρώνουμε σεμνά γιὰ ὅποιο μεγάλο ἢ μικρὸ ἔργο ἐπιτελέσαμε καί θά δοξάζουμε τὸ Θεό γιὰ τὴν εὐκαιρία πού μᾶς δόθηκε σχετικά.

Θά συστήσουμε στὰ παιδιά μας καί στὰ φιλικὰ μας πρόσωπα νὰ θεωρήσουν τιμὴ τους τὴν τυχόν πρόσκληση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ μιὰ ὅποιασδήποτε μορφῆς συνεργασία καί θά προβάλλουμε τὸ ἔργο τῆς Ἐνορίας ὅπου βρισκόμαστε, γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καί τῆς Ἁγίας μας Ἐκκλησίας.

Θά διακηρύσσουμε παντοῦ τὴν πίστη μας στὸν Τριαδικὸ Θεό καί τὴν ἀφοσίωσή μας στὴν Ἁγία Του Ἐκκλησία καί θά θεωροῦμε ξεχωριστὴ Εὐλογία Κυρίου τὴν ὅποια θητεία μας στό Ἐκκλησιαστικὸ Συμβούλιο.

ΚΕΙΜΕΝΑ

Νόμος 590/1977 «Περί τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»³⁹.

Κεφ. Ι' «Περί τῆς Ἐνοριακῆς Ὄργανώσεως» Ἄρθρο 36

«1. Ἡ Ἐνορία μετὰ τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ ὡς βασική μονάς ὀργανώσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου λογίζεται κατὰ τὰ εἰς τό ἄρθρον 1, παρ. 4 τοῦ παρόντος εἰδικώτερον ὀρίζομενα ὡς Νομικόν Πρόσωπον Δημοσίου Δικαίου.

2. Ἡ ἐνορία ἰδρύεται διά Προεδρικοῦ Διατάγματος, ἐκδιδόμενον τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, τῇ αἰτήσει τοῦ ἡμίσεος τοῦλάχιστον τοῦ κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις προβλεπομένου δι' ἴδρυσιν ἐνορίας ἀριθμοῦ οἰκογενειῶν, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καί γνωμοδότησιν τοῦ οἰκείου Δημοτικοῦ ἢ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, παρεχομένην ἐντός μηνός ἀπό τῆς διαβιβάσεως τῆς σχετικῆς αἰτήσεως, μὴ κωλυομένης τῆς ἐκδόσεως τοῦ διατάγματος ἐκ τῆς ἀπράκτου παρόδου τῆς προθεσμίας ταύτης.

3. Τὰ ὄρια ἐκάστης ἐνορίας καθορίζονται ὑπό τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

4. Κέντρον τῆς ἐν γένει ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς τῆς ἐνορίας εἶναι ὁ ναός καθορίζομενος δι' ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

5. Ἡ ἐνορία καταργεῖται ἢ συγχωνεύεται μετ' ἄλλης ὁμόρου διά Προεδρικοῦ Διατάγματος, ἐκδιδόμενον τῇ προτάσει τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, μόνον ἐάν ὑπολείπεται τοῦ διά τήν ὑποβολήν τῆς πρὸς ἴδρυσιν αὐτῆς αἰτήσεως ἀπαιτουμένου ἀριθμοῦ οἰκογενειῶν, ἐξαιρέσει τῶν παραμεθορίων χωρίων, εἰς τὰ ὅποια δέν ἐπιτρέπεται ἡ κατάργησις ἢ συγχώνεσις ἐνοριῶν.

---

39. Φ.Ε.Κ. 146 τ. Α' 1977. Ὑπόψη καί τό ἄρθρο 3 τοῦ Συντάγματος πού προστατεῦει τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία καί τό ἄρθρο 13 πού κατοχυρώνει τήν ἐλευθερία τῆς θρησκευτικῆς συνειδήσεως.

6. Τά τῆς ιδρύσεως, τῶν πόρων, τῆς διοικήσεως, τῆς διαχειρίσεως καί τῆς ἐν γένει λειτουργίας τῶν ἰ. ναῶν (ἐνοριακῶν καί μῆ), τῆς ἐκτελέσεως ἐκκλ/κῶν ἔργων, τῆς ἀνεγέρσεως ἱερῶν ναῶν καί τῶν κτισμάτων αὐτῶν, ὡς καί τῆς συστάσεως, συγκροτήσεως, ἀρμοδιοτήτων καί ἐν γένει λειτουργίας τῶν ἐρανικῶν ἐπιτροπῶν καθορσθήσονται διά κανονιστικῶν ἀποφάσεων τῆς Δ.Ι.Σ., ἐγκρινομένων ὑπό τῆς Ι.Σ.Ι. καί δημοσιευομένων διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, καθ' ὃ μέρος δέν ρυθμίζονται διά τοῦ παρόντος. Δι' ὁμοίων ἀποφάσεων καθορσθήσονται καί τῆς λειτουργίας ἐν γένει τῶν ἐνοριῶν»⁴⁰.

Κεφ. ΙΣΤ' Περί τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων Ἄρθρον 45

«1. Οἱ ἱεροὶ ναοί, τὰ ἐν τῇ λατρευτικῇ χρήσει ἱερά σκεύη, ἄμφια, λειτουργικά βιβλία καί εἰκόνες ἀποτελοῦν πράγματα ἱερά, καθιερωμένα ἢ ἡγιασμένα καί ἰσχύουν ἐπ' αὐτῶν αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 966 καί 971 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος⁴¹.

2. Ὁ πωλῶν ἢ ἀγοράζων ἱερόν κατά τήν προηγουμένην παράγραφον, πράγμα ἢ δωρούμενος ἢ συνιστῶν ἐπ' αὐτοῦ ἐμπράγατον ἀσφάλειαν τιμωρεῖται διά φυλακίσεως τοῦλάχιστον ἐνός ἔτους.

3. Ἡ μεταφορά εἰς Μουσεῖον ἱεροῦ πράγματος, ἄνευ κανονικῆς ἀδείας τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως, τιμωρεῖται διά ποινῆς φυλακίσεως δύο ἕως ἑξ μηνῶν, ἡ δέ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ὑποχρεοῦται νά ἀπαιτήσῃ τήν ἀπόδοσιν αὐτοῦ.

4. Τὰ τοῦ τρόπου ἐκποιήσεως τῶν τιμαλφῶν ἀναθημάτων ὀρίζονται δι' ἀποφάσεων τῆς Δ.Ι.Σ., ἐγκρινομένων ὑπό τῆς Ι.Σ.Ι. καί δημοσιευομένων διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως⁴².

---

40. Κανονισμός 8/1979 πού παρατίθεται στή συνέχεια.

41. Ἡ κλοπὴ ἐκκλ/κοῦ ἀντικειμένου προορισμένου γιά τή Λατρεία τιμωρεῖται ἀπό τόν Ποιν. Κώδικα (ἄρ. 372) ὡς διακεκριμένη μὲ ἀνάλογη ποινικὴ μεταχείριση.

42. Καλὸ εἶναι νά καλοῦνται ὅσοι τὰ ἀφιέρωσαν, ἂν ἐπιθυμοῦν νά τὰ ἀποκτήσουν πάλι.

5. Δί' ἀποφάσεων τῆς Δ.Ι.Σ., ἐγκρινομένων ὑπό τῆς Ι.Σ.Ι. καί δημοσιευομένων διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως, δύναται νά συνιστῶνται εἰς τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις, τῇ προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ἐκκλησιαστικά μουσεῖα πρὸς καταγραφὴν, φύλαξιν καὶ συντήρησιν κειμηλίων, ἱερῶν εἰκόνων καὶ λοιπῶν ἔργων ἐκκλησιαστικῆς τέχνης.»

Κεφ. ΙΖ' Περί τῆς Ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας

Ἄρθρον 46 (παρ. 1-5 Γενικὲς Διατάξεις)

Ἄρθρον 47

«1. Τὰ ἐκκλ/κά ἀκίνητα ἐπὶ τῶν ὁποίων ἔχουν ἀνεγερθῆ οἰκοδομαί, χρησιμοποιούμενα ὡς γραφεῖα Μητροπόλεων ἢ ἐνοριακῶν Ναῶν, κατοικία Ἀρχιερέων ἢ ἐφημερίων ἢ τὰ ὁποῖα ἐξυπηρετοῦν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως τὴν ἐκπλήρωσιν φιλανθρωπικῶν ἢ μορφωτικῶν σκοπῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἢ νομικῶν προσώπων αὐτῆς, ἐκποιοῦνται λόγῳ προφανοῦς ἐκκλ/κῆς ὠφελείας, κατόπιν ἀποφάσεως τῆς Δ.Ι.Σ., ἐκδιδομένης τῇ προτάσει τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως

2. Διὰ τὴν ἀνάγερσιν ἢ ἐπισκευὴν τῶν Μητροπολιτικῶν μεγάρων, Ἱ. Μονῶν καὶ Ἱ. Ναῶν, μετὰ τῶν κτισμάτων αὐτῶν, τὴν σχετικὴν ἄδειαν χορηγεῖ ὁ ΟΔΕΠ διὰ τῆς ἐγκρίσεως τῆς σχετικῆς μελέτης ὑπὸ τῆς ἀρμοδίας Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας αὐτοῦ, μετὰ γνωμοδότησιν τῆς παρ' αὐτῷ Ἐπιτροπῆς Ἔργων. Τὰ κατὰ τόπους Γραφεῖα Σχεδίου Πόλεως ἔχουν ἀρμοδιότητα μόνον ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν ὄρων δομήσεως.

3. Ἐπιτρέπεται πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἐν τῇ παραγράφῳ 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου σκοπῶν ἢ δωρεάν παραχώρησις μοναστηριακῶν, ἢ ἐν γένει ἐκκλησιαστικῶν, ὡς καὶ δημοτικῶν καὶ κοινοτικῶν ἀκινήτων, κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις.

4. Ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν, αἱ Μητροπόλεις καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικά Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου ἀπολαύουν τοῦ κατὰ τὸ ἄρθρον 118 τοῦ Εἰσαγωγικοῦ Νόμου τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος εὐεργετήματος καὶ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ἕκτασιν».

Άρθρον 48

«1. Αί μεταξύ τῶν ἐν τῇ παραγρ. 4 τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ παρόντος ἀναφερομένων Νομικῶν Προσώπων πλὴν τοῦ ΟΔΕΠ καί τοῦ ΤΑΚΕ πάσης φύσεως περιουσιακῶν στοιχείων, κινητῶν καί ἀκινήτων, τυγχάνουν τῆς αὐτῆς φορολογικῆς μεταχειρίσεως ὡς καί αἱ τοῦ Δημοσίου.

2. Τά δωρεάν καί ἄνευ συναλλαγματικῶν διατυπώσεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀποστελλόμενα ἢ παραχωρούμενα πάσης φύσεως εἶδη εἰς τά περί ὧν ἡ προηγουμένη παράγραφος πρόσωπα ἀπαλλάσσονται παντός δασμοῦ, φόρου ἢ τέλους εἰσπραττομένου κατά τήν εἰσαγωγήν των εἰς τά τελωνεῖα».

Κεφ. ΙΘ' Εἰδικαί Διατάξεις

Άρθρον 51

«1. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐκπροσωπεῖται...

2. Ὁ κατά τόν Κώδικα Πολιτικῆς Δικονομίας ὄρκος δίδεται, ἐάν ἐπιβάλλεται:...

δ) Εἰς τās Ἐνορίας μετά τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν, ὑπό τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦ ὀριζομένου ὑπ' αὐτοῦ λαϊκοῦ μέλους».

Άρθρον 62

«1. Ἐκκλησιαστικά κτίρια, προοριζόμενα διά τήν ἐγκατάστασιν γραφείων Μητροπόλεων ἢ Ἐνοριῶν ἢ διά κατοικίαν Ἀρχιερέων ἢ Ἐφημερίων καί ἀνεγερθέντα ἢ ἀποκτηθέντα δι' εἰσφορῶν Μονῶν καί ναῶν ἢ ἐξ ἐράνων ἢ εἰδικῶν φορολογιῶν, φερόμενα δέ ἐπ' ὀνόματι Φυσικῶν ἢ Νομικῶν Προσώπων, πλὴν τοῦ Δημοσίου, μεταβιβάζονται ὑποχρεωτικῶς εἰς τό ποιούμενον χρῆσιν Νομικόν Πρόσωπον τῆς Μητροπόλεως ἢ Ἐνορίας, δι' ἀπλῆς ἐνώπιον συμβολαιογράφου δηλώσεως, συντασσομένης καί μεταγραφομένης ἀτελῶς....

2. Αἱ διατάξεις τῶν ἄρθρων 4 καί 23 τοῦ Α.Ν. 1539/38 «περί προστασίας τῶν Δημοσίων Κτημάτων», ὡς οὗτος μεταγενεστέρως ἐτροποποιήθη καί συνεπληρώθη, ἔχουν ἀνάλογον ἐφαρμογήν καί ἐπὶ τῶν κτημάτων τῶν ἀνηκόντων

εἰς τὰ ἐν ἄρθρῳ 1 παρ. 4 τοῦ παρόντος, ἀναφερόμενα Νομικά Πρόσωπα».

Νόμος 1492/1950 «Ποινικός Κώδιξ», ὅπως ἰσχύει μέ τροποποιήσεις κ.λπ, μεταγλωττισμένος μέ τό Π.Δ. 283/1985

Ἄρθρο 198

«1. Μέ φυλάκιση μέχρι δύο ἐτῶν τιμωρεῖται ὅποιος δημόσια καί κακόβουλα βρίζει μέ ὅποιονδήποτε τρόπο τό Θεό.
2. Ὅποιος...ἐκδηλώνει δημόσια μέ βλασφημία ἔλλειψη σεβασμοῦ πρός τά θεῖα, τιμωρεῖται μέ φυλάκιση μέχρι τριῶν μηνῶν».

Ἄρθρο 199

«Ὅποιος δημόσια καί κακόβουλα καθυβρίζει μέ ὅποιονδήποτε τρόπο τήν Ἀνατολική Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἢ ἄλλη θρησκεία ἀνεκτῆ στήν Ελλάδα τιμωρεῖται μέ φυλάκιση μέχρι δύο ἐτῶν».

Ἄρθρο 200

«1. Ὅποιος κακόβουλα προσπαθεῖ νά ἐμποδίσει ἢ μέ πρόθεση διαταράσσει μίαν ἀνεκτῆ κατά τό πολίτευμα θρησκευτική συνάθροιση γιά λατρεία ἢ τελετή, τιμωρεῖται μέ φυλάκιση μέχρι δύο ἐτῶν.
2. Μέ τήν ἴδια ποινή τιμωρεῖται ὅποιος μέσα σέ Ἐκκλησία ἢ σέ τόπο ὀρισμένο γιά θρησκευτική συνάθροιση ἀνεκτῆ κατά τό πολίτευμα, ἐνεργεῖ ὑβριστικά ἀνάρμοστες πράξεις».

Ἄρθρο 374

«Ἡ κλοπή τιμωρεῖται μέ κάθειρξη μέχρι δέκα ἐτῶν: α) ἄν ἀπό τόπο προορισμένο γιά θρησκευτική λατρεία ἀφαιρέθηκε πρᾶγμα ἀφιερωμένο σ' αὐτή...».

Κανονισμός υπ' αριθ. 47/1989

«Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως του υπ' αριθμ.8/1979 Κανονισμού»

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Έχουσα υπ' όψει:

- 1) Τάς διατάξεις τής παραγράφου 6, άρθρου 36 του Ν. 590/1977 «Περί του Κατ/κού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος»,
- 2) Τήν από 25-8-1989 Απόφασιν τής ΔΙΣ,
- 3) Τήν από 10-10-1989 Απόφασιν τής Ι.Σ.Ι.,

ΨΗΦΙΖΕΙ

Τόν υπ' αριθμ. 47/1989 Κανονισμόν, περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως του υπ' αριθμ. 8/1979 «Περί Ίερω̄ν Ναω̄ν καί ένοριω̄ν» έχοντα οὕτω:

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 47/1989

Περί τροποποιήσεως καί συμπληρώσεως του υπ' αριθμ. 8/1979 Καν/σμοῦ «Περί Ι. Ναω̄ν καί Ένοριω̄ν»

Άρθρον 1 «Τό υπό στοιχειόν ια' έδάφιον τής παραγράφου 1 του άρθρου 6 του υπ' αριθμ. 8/1979 Καν/σμοῦ (ΦΕΚ 1 τ. Α'5-1-1980) άφορω̄ν τήν διάθεσιν τω̄ν πόρων τω̄ν Ένοριακω̄ν Ι. Ναω̄ν, αντικαθίσταται ως έξήξ:

ια) Υπέρ του Ραδιοφ. Σταθμοῦ τής Έκκλησίας τής Ελλάδος ποσοστόν 0,5% δι' όσους εκ τω̄ν Ι. Ένοριακω̄ν Ναω̄ν έχουσι έτήσιον Προϋπολογισμόν μικρότερον τω̄ν πεντακοσίω̄ν χιλιάδων (500.000) δραχμω̄ν καί ποσοστόν 1% δι' όσους εκ τω̄ν Ι. Ναω̄ν έχουσι έτήσιον προϋπ/σμόν μείζονα τω̄ν πεντακοσίω̄ν χιλ. (500.000) δραχμω̄ν».

Άρθρον 2 «Η ισχύς του παρόντος Κανονισμού αρχεται από τής δημοσιεύσεως αυτού εις τήν Έφημερίδα τής Κυβερνήσεως καί τό περιод. «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

Έν Αθήναις τῇ 10-10-1989

+ Ο Αθηνω̄ν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, Πρόεδρος

Ο Αρχιγραμματεὺς

Αρχιμ. Ιάκωβος Παπαθανασίου-Γκίνης

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 8/1979

«Περί Ἱερῶν Ναῶν καί Ἐνοριῶν»

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐχουσα ὑπ' ὄψει:

1. Τάς διατάξεις τῶν ἄρθρων 1 παραγρ. 4, 36, 37 παρ. 8, 51 παραγρ. 2 ἐδάφ. δ' τοῦ Ν. 590/1977 «περί Κατ/κοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος».

2. Τήν ὑπ' ἀριθμ. 2/29.8.1978 Πρᾶξιν τοῦ Α.Υ.Σ.Ε.

3. Τάς ἀπό 23.9.1978, 25.9.1978, 26.9.1978, 5.6.1979 καί 22.8.1979 ἀποφάσεις τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου.

4. Τάς ἀπό 27 καί 28.9.1979 ἀποφάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας, ψηφίζει:

Τόν ὑπ' ἀριθμ. 8/1979 Κανονισμόν ἔχοντα οὕτω :

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ὑπ' ἀριθμ. 8/1979

«Περί Ἱερῶν Ναῶν καί Ἐνοριῶν».

Ἄρθρον 1ον

Ἱεροί Ναοί.

Οἱ Ναοί τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διακρίνονται εἰς:

α) Ἐνοριακοῦς, εἰς οὓς ὑπάγονται τά Παρεκκλήσια καί Ἐξωκκλήσια τούτων.

β) Προσκυνηματικούς ἢ ἐπικουροῦντας κοινωφελεῖς σκοποῦς καί Ἰδρύματα τῆς Ἐκκλησίας.

γ) Ἰδιοκλήτους, καί

δ) Ναοῦς Κοιμητηριῶν.

Άρθρον 2ον
Ένοριακοί Ι. Ναοί.

1. Οί Ένοριακοί Ι. Ναοί λογίζονται νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου κατά τά εις τό άρθρον 1 παραγρ. 4 του Ν.590/1977 όριζόμενα.

Ίδρύνονται διά Προεδρικού Διατάγματος, έκδιδόμενου τῆ προτάσει του Ύπουργου Έθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων, τῆ αιτήσει του ήμίσεος τουλάχιστον του κατά τάς κειμένας διατάξεις προβλεπομένου δι' ίδρυσιν ένορίας αριθμού οικογενειών, μετά σύμφωνον γνώμην του οικείου Μητροπ. Συμβουλίου καί γνωμοδότησιν του οικείου Δημοτικού ή Κοινοτικού Συμβουλίου, παρεχομένην έντός μηνός από τῆς διαβιβάσεως τῆς σχετικῆς αιτήσεως, μή κωλυομένης τῆς έκδόσεως του διατάγματος έκ τῆς άπράκτου παρόδου τῆς προθεσμίας ταύτης.

2. Τό Νομικόν Πρόσωπον του Ένοριακού Ι. Ναου έκπροσωπεΐται ένώπιον πάσης Αρχῆς ή Δικαστηρίου υπό του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου, αντιπροσωπευομένου ένώπιον πάσης Αρχῆς ήμεδαπῆς ή άλλοδαπῆς καί παντός Δικαστηρίου υπό του Προέδρου ή μέλους του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου, όριζομένου δι' άποφάσεως αυτού είτε επί ώρισμένη περιόδω είτε ως προς έκάστην παρουσιαζομένην περίπτωση, όρκος δέ δίδεται, εάν επιβάλλεται, υπό του Προέδρου ή μέλους του Έκκλησιαστικού Συμβουλίου, όριζομένου υπό τούτου, κατά τό άρθρον 51 παραγρ. 2 έδάφ. δ' του Ν. 590/1977.

3. Επιτρέπεται ή άπαλλοτριώσις λόγω δημοσίας ώφελείας παντός ακινήτου άπαραιτήτου προς άνέγερσιν ή επέκτασιν Ι. Ναου ή καί προαυλίου αυτού. Η άπαλλοτριώσις άνεργεΐται μετά γνώμην του οικείου Μητροπολιτικού Συμβουλίου καί έγκρισιν τῆς Διαρκούς Ίεράς Συνόδου, κατά τάς έκάστοτε ισχύουσας περί άπαλλοτριώσεως διατάξεις καί έφ' όσον όρίζεται έν τῆ σχετικῆ πράξει τό Έκκλησιαστικόν νομικόν πρόσωπον, όπερ θέλει αναλάβει τό βάρος τῆς καταβολῆς τῆς έκ τῆς άπαλλοτριώσεως αποζημιώσεως.

4. Οί Ι. Ναοί συμμορφούνται ἐπακριβῶς πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν οἰκειῶν Μητροπολιτῶν γενικάς καί εἰδικὰς ὁδηγίας τελοῦντες ὑπὸ τὴν πνευματικὴν καί διοικητικὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ὡς καί τὴν ἄμεσον ἐπίβλεψιν καί καθοδήγησιν τῶν ἱερατικῶν αὐτῶν προϊσταμένων διὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τῆς θείας λατρείας καί τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τοῦ Χριστεπωνύμου πληρώματος.

Ἄρθρον 3ον

Ἐνορίαί.

1. Ἡ Ἐνορία μετὰ τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ, ὡς βασικὴ μονὰς ὀργανώσεως τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ βίου, ἔχει ὠρισμένην τοπικὴν περιφέρειαν, περιλαμβάνουσαν τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ Ὀρθοδόξους Χριστιανούς. Ἐνορίαν ἀποτελοῦσιν ἐν μὲν ταῖς πόλεσι, ταῖς ἐχούσαις ἄνω τῶν 100.000 κατοίκων, τουλάχιστον 600 οἰκογένειαι, ἄνω τῶν 10.000 καί μέχρις 100.000 κατοίκων τουλάχιστον 500 οἰκογένειαι καί ἐν ταῖς πόλεσι ταῖς ἀριθμούσαις κάτω τῶν 10.000 κατοίκων 300 τουλάχιστον οἰκογένειαι.

Τὰ ὅρια ἐκάστης ἐνορίας ὀρίζονται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου (ἄρθρ. 36 παραγρ. 3 τοῦ Ν.590/1977).

Μερίμνη τῶν Ἐφημεριῶν τοῦ Ἱ. Ναοῦ συντάσσεται καί διατηρεῖται ὁ κατάλογος τῶν Ἐνοριτῶν.

2. Αἱ ἤδη νομίμως ὑφιστάμεναι ἐνορίαί διατηροῦνται.

3. Ἡ ἀπόσπασις ἀριθμοῦ ἐνοριτῶν, μειοῦντος τὴν πρὸς ὑπαρξιν ἐνορίας ὀριζομένην ἐν τῷ παρόντι εἰς ἀριθμὸν οἰκογενειῶν βάσιν, ἐπὶ σκοπῷ συστάσεως ἐνορίας ἢ ἐνισχύσεως ἄλλης τοιαύτης, ἀπαγορεύεται.

4. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν, ὅστις ἀποσπᾶται ἔκ τινος ἐνορίας πρὸς ἐνίσχυσιν ἄλλης ἤδη ὑφισταμένης ἐπ' οὐδενί δύναται νὰ μειώσῃ τὰς οἰκογενείας, αἵτινες ἀντιστοιχοῦσι κατὰ τὸν παρόντα Κανονισμόν εἰς τοὺς ὑπηρετοῦντας ἤδη ἐφημερίους ἐν τῇ ἐνορίᾳ, ἀφ' ἧς ἀποσπῶνται οἰκογένειαι :

5. Προκειμένου ὁμως περὶ ἰδρύσεως νέας ἐνορίας,

ἐπιτρέπεται ἡ ἀπόσπασις ἀναλόγου ἀριθμοῦ οἰκογενειῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὡς ἐφημέριος τῆς νέας ἐνορίας θὰ τοποθετηθῆ εἰς τῶν ἐφημεριῶν τῆς ἐνορίας, ἀφ' ἧς ἀποσπῶνται αἱ οἰκογένεια.

6. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν ὑπολογίζεται διαιρουμένου διὰ τοῦ 4 τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν τῆς Ἐνορίας.

7. Ἰδρυομένης νέας Ἐνορίας ἐντὸς τῆς περιοχῆς παλαιᾶς Ἐνορίας, τμῆμα ἀνάλογον τῆς ἀκινήτου περιουσίας τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ, ἐξ' οὗ ἀπεσπάσθη αὕτη μεταβιβάζεται εἰς τὸν Ἐνοριακὸν Ναὸν τῆς ἰδρυθείσης νέας ἐνορίας μετὰ γνώμην τοῦ οικείου Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου καὶ ἀπόφασιν τοῦ Μητροπολ. Συμβουλίου. Ἡ σχετικὴ προᾶξις μεταβιβάσεως μεταγράφεται ἀτελῶς εἰς τὰ οικεῖα βιβλία μεταγραφῶν.

8. Χωρία ἢ Συνοικισμοὶ ἔχοντες ἀριθμὸν οἰκογενειῶν ἐλάσσονα μὲν τῶν 300 μείζονα δὲ τῶν 50 ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ἐνορίαν.

9. Χωρία, Συνοικισμοὶ ἢ παραθεριστικά Κέντρα ἐξ ἐλασσόνων τῶν 50 οἰκογενειῶν δύνανται νά ἀποτελέσωσιν ἐνορίαν, ἐὰν ἀπέχωσιν πλέον τῆς ἡμισείας ὥρας τοῦ πλησιεστέρου ἐνοριακοῦ ναοῦ, ἢ δυσχεραίνεται ἢ μετ' αὐτῶν ἐπικοινωνία δι' ὑπαρξιν χαράδρας ἢ ποταμοῦ ἢ ἄλλων δυσυπερβλήτων ἐμποδίων ἢ ἐὰν εὐρίσκωνται ἐπὶ νησίδος ἢ εἰς παραμεθόριον περιοχὴν.

10. Πολλοὶ συνοικισμοὶ ἀπέχοντες ἀλλήλων ἔλαττον τῆς ὥρας καὶ μὴ δυνάμενοι νά ἀποτελέσωσιν ἰδίαν ἕκαστος ἐνορίαν, συναποτελοῦσι μίαν ἐνορίαν, τοῦ ἐνοριακοῦ Ἰ. Ναοῦ καθοριζομένου ὑπὸ τοῦ ἰδρυτικοῦ Δ/τος.

Τὰ τῆς λειτουργίας τῶν Ἰ. Ναῶν τῆς κοινῆς ἐνορίας καθορίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ οικείου Μητροπολίτου.

11. Συνοικισμὸς ἀπέχων τῆς Ἐνορίας, ὑφ' ἣν ὑπάγεται, κατ' ἀπόστασιν κωλύουσαν τὴν κανονικὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων αὐτοῦ δύναται νά ὑπαχθῆ εἰς ἄλλον πλησιέστερον Ἐνοριακόν

Ναόν δι' ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἐγκρινομένης ὑπό τῆς Δ.Ι.Σ. καί δημοσιευομένης εἰς τό περιοδικόν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

12. Χωρίον ἢ συνοικισμός μεταφερόμενος δι' οἰονδήποτε λόγον ἀπό τῆς ἀρχικῆς των τοποθεσίας εἰς νέαν τοιαύτην δι' ἀποφάσεως τῆς Πολιτείας, ἔχουν ἕδραν τοῦ νέου ἐνοριακοῦ ναοῦ καί τῆς ἐνορίας τήν νέαν τοποθεσίαν, ὑπαγομένην διά πᾶσαν συνέπειαν εἰς τήν Ἱερᾶν Μητρόπολιν, ἐντός τῶν ὁρίων τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἡ νέα τοποθεσία. Ἡ περιουσία τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἀκολουθεῖ ὡσαύτως τόν νέον οἰκισμόν.

13. Διά χωρίον διαλυόμενον ἔνεκεν ἀπαλλοτριώσεων τοῦ Δημοσίου ἢ ἄλλων Ὄργανισμῶν Κοινῆς ὠφελείας καί ἐγκαθιστάμενον δι' ἀποφάσεων τῆς Πολιτείας εἰς ἑτέραν τοποθεσίαν ἐφαρμόζονται τά ἐν τῇ ἀνωτέρω παραγράφῳ τοῦ παρόντος ἄρθρου.

Ἄρθρον 4ον

Τηρούμενα Βιβλία.

Εἰς ἐκάστην ἐνορίαν δέον νά τηρῶνται ὑπ' εὐθύνην τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου τά κάτωθι βιβλία:

- α) Πρωτόκολλον.
- β) Διαχειριστικά βιβλία.
- γ) Βιβλίον Βαπτίσεων.
- δ) Βιβλίον Πρακτικῶν Ἐκκλ. Συμβουλίου.
- ε) Βιβλίον Πιστοπ. ἀγαμίας καί ἀδειῶν γάμου.
- στ) Κτηματολόγιον (ἤτοι βιβλίον κινητῶν καί ἀκινήτων πραγμάτων).

Ἄρθρον 5ον

Πόροι Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν.

1. Πόροι τῶν Ἐνοριακῶν Ἱ. Ναῶν εἶναι οἱ ἑξῆς :

- α) Αἱ ἐκ κηροπωλησίας εἰσπράξεις.
- β) Τά διά τὰς Ἱεροπραξίας προσφερόμενα.
- γ) Αἱ ἐκ τυχόν δίσκων καί κυτίων εἰσπράξεις.
- δ) Αἱ ἐξ ἐράνων εἰσπράξεις.

ε) Δωρεαί, κληρονομίαι καί κληροδοσίαι.

στ) Αί πρόσοδοι ἐκ κινητῆς καί ἀκινήτου περιουσίας αὐτῶν.

ζ) Προϊόν ἐκποιήσεως ἀφιερωμάτων.

1. α) Τά διὰ τὰς Ἱεροπραξίας προσφερόμενα ἀποτελοῦν προαιρετικάς τῶν πιστῶν εἰσφοράς. Προκειμένου περὶ ἀπόρων ἐνοριτῶν αἱ Ἱεροπραξίαι τελοῦνται δωρεάν.

β) Τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον δύναται δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ νά καθορίζῃ τὰς προϋποθέσεις καταβολῆς καί εἰσπράξεως τῶν προσφορῶν τῶν πιστῶν διὰ τήν τέλεσιν Ἱεροπραξιῶν εἰς ἕτερον Ἱερόν Ναόν ἐντός ἢ ἐκτός τῆς Μητροπολιτικῆς Περιφερείας.

γ) Αἱ ἐκ τῆς τελέσεως Ἱεροπραξιῶν συνεισφοραὶ τῶν πιστῶν εἰσπράττονται ὑπό τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ διὰ διπλοτύπου Γραμματίου εἰσπράξεως ἐκ στελέχους θεωρουμένου ὑπό τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

2. Τό ἐξ ἐκποιήσεως τιμαλφῶν προϊόν, αἱ δωρεαί, Κληρονομίαι, Κληροδοσίαι καί εἰδικαί εἰσφοραὶ ἀπαλλάσσονται πάσης κρατήσεως.

Ἄρθρον 6ον

Διάθεσις Πόρων Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν.

1. Οἱ κατὰ τό προηγούμενον ἄρθρον τοῦ παρόντος προβλεπόμενοι πόροι τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν διατίθενται πρὸς καταβολήν τῶν ὑπὸ τῶν Κανονισμῶν καί Νόμων προβλεπομένων εἰσφορῶν, βάσει τῶν ἐτησίων ἀκαθαρίστων εἰσπράξεων τῶν Ναῶν, πλὴν τῶν ἐδαφίων γ' καί δ', ὑπὲρ τῶν ὁποίων αἱ καταβολαὶ πραγματοποιοῦνται βάσει τῶν ἐγκεκριμένων ἐτησίων προϋπολογισμῶν τούτων, ἤτοι :

α') Ὑπὲρ δημοσίου πρὸς κάλυψιν τῆς δαπάνης μισθοδοσίας τῶν ἐφημεριῶν.

β') Ὑπὲρ Τ.Α.Κ.Ε., ὡς ὑπὸ Νόμων ὀρίζεται.

γ') Ὑπὲρ Μητροπολ. Γραφείου καί τῆς μισθοδοσίας τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ, ὡς ὑπὸ Νόμων ὀρίζεται.

δ') Ὑπέρ ἀνοικοδομήσεως, ἀποσβέσεως βαρῶν ἢ συντηρήσεως Μητροπολιτικοῦ Οἰκήματος καί μισθοδοσίας τοῦ ὑπηρετικοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ μέχρι 2%.

ε') Ὑπέρ Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὡς ὑπό Νόμων ὀρίζεται.

στ') Ὑπέρ Συνοδικοῦ Μεγάρου 0,5%.

ζ') Ὑπέρ μισθοδοσίας τοῦ τακτικοῦ καί ἐκτάκτου προσωπικοῦ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ.

η') Ὑπέρ συντηρήσεως καί λοιπῶν δαπανῶν τοῦ Ναοῦ.

θ') Ὑπέρ συντηρήσεως εὐαγῶν ἢ ἄλλων φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων τῆς Μητροπόλεως, Ἐκκλησιαστικῶν ἐν γένει ἢ φιλανθρωπικῶν καί ἐθνικῶν σκοπῶν μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

ι') Ὑπέρ προμηθείας, συντηρήσεως καί ἐξόδων κινήσεως Μητροπολιτικοῦ αὐτοκινήτου.

ια') Ὑπέρ Νοσηλευτικοῦ Ἰδρύματος Ἐκκλησίας 0,5%.

ιβ') Ὑπέρ τῶν ἐν γένει πνευματικῶν καί ἱεραποστολικῶν σκοπῶν τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

2. Πᾶσαι αἱ ἀναγραφόμεναι εἰς τούς Προϋπολογισμούς τῶν Ἱερῶν Ναῶν ὑποχρεωτικά καί ὑπέρ τρίτων εἰσφοραὶ καταβάλλονται ὑποχρεωτικῶς ἀνά τριμηνίαν, εἰσπράττονται δέ ἐν περιπτώσει καθυστερήσεως, κατὰ τάς διατάξεις περὶ εἰσπράξεων δημοσίων ἐσόδων, ἐπὶ τῇ βάσει καταστάσεων, συντασσομένων ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καί θεωρουμένων ὑπὸ τοῦ Δημοσίου Ταμείου.

Ἐκκλ/κός Σύμβουλος ἢ Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον, ἀρνούμενοι τὴν καταβολὴν τῶν εἰσφορῶν τούτων, ἀπολύονται ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, δι' ἀνεκκλήτου ἀποφάσεως αὐτοῦ μετ' ἔγγραφον ἀπολογία, ἐφ' ὅσον αὕτη δέν ἠθελε κριθῆ ἑπαρκῆς. Ἐν περιπτώσει ἀρνήσεως τοῦ Ἐφημερίου Προέδρου, οὗτος ὑπέχει κανονικὴν εὐθύνην λόγῳ ἀπειθείας καί τιμωρεῖται διὰ ποινῆς ἀργίας μέχρι δύο μηνῶν, ἐπιβαλλομένης ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου.

3. Αποθέματα ἀπομένοντα εἰς τό ταμεῖον τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ, πέραν ποσοῦ ὀριζομένου ἐκάστοτε δι' ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἢ ἐν ἐλλείψει τοιαύτης πέραν ποσοῦ δρχ. δέκα χιλιάδων (10.000), κατατίθενται ἀμελλητί ἐπί τόκῳ ἐν ὄψει ἢ ἐπί προθεσμίᾳ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ναοῦ καί εἰς εἰδικόν λογαριασμόν παρ' ἀνεγνωρισμένη Τραπεζῆ ἢ τῷ Ταχυδρομικῷ Ταμιευτηρίῳ.

Ἀνάληψις χρημάτων ἢ χρεογράφων τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ πραγματοποιῶνται δι' ἀποφάσεως τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου μέχρις ἑκατόν χιλιάδων δραχμῶν (100.000) τῇ ἐγκρίσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, ὡς Προέδρου τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἄνω δέ τῶν 100.000 δρχ. τῇ ἐγκρίσει τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

Ἄρθρον 7ον

Περί Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων.

1. Τήν διαχείρισιν, διοίκησιν καί τήν ἐν γένει ἀξιοποίησιν τῆς περιουσίας τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ ἔχει τό Ἐκκλησιαστικόν Συμβούλιον, ἀποτελούμενον:

α') Ἐκ τοῦ Ἐφημερίου, ὡς Προέδρου, ὀριζομένου κατά τάς διατάξεις τῆς παραγράφου 8 τοῦ ἄρθρου 37 τοῦ Ν. 590/1977.

β') Ἐκ τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν, ἐκλεγομένων καί διοριζομένων ἐκ τοῦ Καταλόγου τῶν ἐνοριτῶν ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου τῇ προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. Τό Μητροπ. Συμβούλιον δύναται, προκειμένου περί Ναῶν χωρίων μέχρις ἑκατόν οἰκογενειῶν, νά ἐκλέγη καί διορίζη δύο μέλη.

2. Ἴνα ἐκλεγῆ τις καί διατελέσῃ μέλος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου δεόν :

α') Νά μή ἔχη καταδικασθῆ ἐπί κακουργήματι ἢ πλημμελήματι κατά τά ἐν ἄρθρῳ 11 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 5/78 Κανονισμοῦ διαλαμβανόμενα.

β') Νά εἶναι σχετικῶς ἐγγράμματος.

γ') Νά μή τελῆ ἐν ἀντιδικίᾳ κατά τοῦ Ναοῦ.

δ') Νά μή ἔχη καταλογισθῆ εἰς βάρος αὐτοῦ ὡς

Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβούλου ποσόν τι δι' ὀριστικῆς δικαστικῆς ἢ καταλογιστικῆς ἐπί τοῦ ἀπολογισμοῦ ἀποφάσεως.

ε') Νά μή ὀφείλῃ εἰς τόν Ναόν καί

στ') Νά εἶναι ἀφοσιωμένον τέκνον τῆς Ἐκκλησίας.

3. Ἀπαγορεύεται ἡ ἐκλογή συμβούλων συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους καί πρὸς τόν Ἐφημέριον Πρόεδρον μέχρι καί τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος ἢ καί τοῦ τρίτου ἐξ ἀγχιστείας. Εἰς δέ συνοικισμούς κάτω τῶν ἐκατόν οἰκογενειῶν ἀπαγορεύεται ἡ ἐκλογή Συμβούλων συγγενῶν μέχρι τρίτου βαθμοῦ ἐξ αἵματος καί ἐπιτρέπεται ἡ ἐκλογή ἀδιακρίτως τῶν ἐξ ἀγχιστείας.

4. Εἰς ἅς περιπτώσεις ὑφίστανται διαφοραί μεταξύ Ναοῦ καί Δήμου ἢ Κοινότητος ἀπαγορεύεται ἡ ἀνάδειξις ὡς Ἐκκλησιαστικῶν Συμβούλων, μελῶν τοῦ Δήμου ἢ τοῦ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου, ἐάν δέ γεννηθῇ ἡ διαφορά διαρκούσης τῆς θητείας τῶν Συμβούλων, οἱ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Δημοτικοῦ ἢ Κοινοτικοῦ Συμβουλίου Ἐκκλησιαστικοί Σύμβουλοι ἀντικαθίστανται δι' ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

5. Τό ἀξίωμα τοῦ λαϊκοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβούλου εἶναι τιμητικόν, ἄμισθον καί ἀσυμβίβαστον πρὸς τό ἔργον ἐμμίσθου ὑπαλλήλου τοῦ Ἱ. Ναοῦ.

6. Ἡ θητεία τῶν Ἐκκλ. Συμβουλίων ὀρίζεται τριετής, τῆς τριετίας ἀρχομένης ἐκάστοτε ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰανουαρίου τοῦ καθ' ὃ διωρίσθησαν ἔτους, καί ληγούσης τήν 31^{ην} Δεκεμβρίου τοῦ τρίτου ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ των ἔτους, ἡ δέ ἐγκατάστασις αὐτῶν γίνεται ἐκάστοτε τήν 1^{ην} Ἰανουαρίου.

7. Ἡ παραίτησις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβούλου ὑποβάλλεται ἐγγράφως ἀπ' εὐθείας ἢ διὰ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου εἰς τόν οἰκειῶν Μητροπολίτην, ἀποφασίζει δέ ἐπί τῆς παραίτησεως τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον.

8. Ἐκκλησιαστικός Σύμβουλος ἀποδημήσας ἢ μετοικήσας εἰς ἄλλην ἐνορίαν, ἀπαλλάσσεται τῶν καθηκό-

ντων του μετ' απόφασιν του Μητροπολιτικού Συμβουλίου, ἐκλέγεται δέ εἰς ἀντικατάστασιν αὐτοῦ ἕτερος ἐνορίτης ἐκ τοῦ οἰκείου ἐνοριακοῦ καταλόγου.

9. Ἐκκλησιαστικὸς Σύμβουλος ἀπουσιάσας ἀδικαιολογήτως, κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Μητροπολιτικού Συμβουλίου, ἐπὶ τρεῖς συνεχεῖς συνεδριάσεις κηρύσσεται ὑπ' αὐτοῦ ἔκπτωτος τοῦ ἀξιώματος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβούλου.

10. Ὡσαύτως δι' ἀνεκκλήτου ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἀπολύεται μετ' ἀπολογίαὶν του μὴ κριθεῖσαν ἐπαρκῆ, Ἐκκλ/κὸς Σύμβουλος, ἐκ συστήματος μὴ συμμορφούμενος πρὸς πάσας ἐν γένει τὰς ὑποχρεώσεις του, ὡς καὶ δι' ὀλιγωρίαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀνατεθειμένων αὐτῶ καθηκόντων καὶ διὰ πᾶσαν τυχόν δυστροπίαν περὶ τὴν καταβολὴν τῶν ὀφειλῶν πρὸς τὸ προσωπικὸν τοῦ Ναοῦ.

11. Οἱ Ἐκκλ/κοὶ Σύμβουλοι ὡσαύτως ἀπολύονται:

α) Ἄν ἀποδεικνύωνται παραβάται τῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν πρὸς αὐτοὺς ὀδηγιῶν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἐκ τῶν Κανονισμῶν καὶ τῶν Νόμων καθήκοντα καὶ δικαιώματα αὐτῶν,

β) Ἄν δέν ὑπέβαλον ἐμπροθέσμως προϋπολογισμόν καὶ ἀπολογισμόν τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν καὶ δέν συμμορφοῦνται πρὸς τὴν ἐπὶ τοῦ προϋπολογισμοῦ ἀπόφασιν τῆς ἀρμοδίας Ἀρχῆς.

γ) Ἐάν παραμελῶσιν ἢ ἀρνῶνται τὴν διεξαγωγὴν δικῶν πρὸς προστασίαν τῶν συμφερόντων τοῦ Ναοῦ ἢ γενικῶς ὀλιγωρῶσι περὶ τὴν προαγωγὴν αὐτῶν.

δ) Ἐάν καθ' ὑποτροπὴν ἀναμειγνύωνται εἰς τὰ τελετουργικά καθήκοντα τοῦ Ἐφημερίου καὶ τὰς ἀρμοδιότητας καὶ καθήκοντα τῶν ἱεροψαλτῶν καὶ νεωκόρων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐποπτεῖαν ἔχει ὁ ἐφημέριος ἢ ἀσεβῶσι πρὸς τὸν ἐφημέριον.

12. Τοὺς Ἐκκλησιαστικούς Συμβούλους, ἰδρυομένης νέας ἐνορίας, διορίζει, διαρκούσης τῆς τριετοῦς θητείας καὶ διὰ τὸ ὑπόλοιπον αὐτῆς, τὸ Μητροπολ. Συμβούλιον

ἐκ τοῦ ἐγκεκριμένου καταλόγου ἐνοριτῶν, προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 8ον

Συνεδρίαι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων.

1. Τό Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον κατά τήν πρώτην συνεδρίασιν αὐτοῦ, ὀριζομένην ὑπό τοῦ Ἐφημερίου Προέδρου ἐκλέγει τόν Ἀντιπρόεδρον, τόν Γραμματέα καί τόν Ταμίαν αὐτοῦ, τό δέ σχετικόν πρακτικόν ὑποβάλλεται εἰς τό Μητροπ. Συμβούλιον.

2. Τάς ἐν γένει ἐργασίας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου διευθύνει ὁ Πρόεδρος ἐν ἀπουσίᾳ δέ ἢ ἄλλω κωλύματι τούτου, ὁ Ἀντιπρόεδρος, ἐξουσιοδοτούμενος ὑπό τοῦ Προέδρου.

3. Τό Ἐκκλησιαστικόν Συμβούλιον καλεῖται εἰς συνεδρίαν ὑπό τοῦ Προέδρου αὐτοῦ εἰς ἡμέραν καί ὥραν καθοριζομένην ὑπ' αὐτοῦ, ὡσάκις οὗτος κρίνη τοῦτο ἀναγκαῖον ἢ ζητήσωσι τοῦτο ἐγγράφως δύο τῶν μελῶν αὐτοῦ.

4. Τό Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον θεωρεῖται ἐν ἀπαρτίᾳ παρισταμένου τοῦ Κληρικοῦ μέλους αὐτοῦ καί δύο τουλάχιστον τῶν λαϊκῶν μελῶν αὐτοῦ.

5. Κωλυομένου τοῦ Προέδρου, ἡ συνεδρία θεωρεῖται νόμιμος ἂν παραστῶσι κατ' αὐτήν τρία τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου προεδρευόντος τοῦ ἐπί τούτῳ ἐξουσιοδοτηθέντος Ἀντιπροέδρου.

6. Αἱ ἀποφάσεις Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου λαμβάνονται κατά πλειοψηφίαν, ἐν ἰσοψηφίᾳ νικώσης τῆς ψήφου τοῦ Προέδρου.

7. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου προῖσταται τούτου ἐν δημοσίαις ἢ ἐπισημίαις ἐμφανίσεσιν αὐτοῦ ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ οἰκείου Ἀρχιερέως.

Ἄρθρον 9ον

Ἀρμοδιότητες Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων.

1. Τό Ἐκκλησιαστικόν Συμβούλιον ἔχει τήν ὑπεύθυ-

νον διαχείρισιν τοῦ Ἰ. Ναοῦ, συντάσσει τόν Προϋπολογισμόν καί Ἀπολογισμόν τῶν ἐσόδων καί ἐξόδων αὐτοῦ. Τόν μὲν πρῶτον ἐντός τοῦ Νοεμβρίου τοῦ προηγουμένου ἔτους, τόν δέ δεύτερον ἐντός τοῦ Φεβρουαρίου ἐκάστου ἔτους.

2. Πᾶσα πληρωμή δαπάνης τοῦ Ναοῦ ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Ταμίου, ἐπὶ τῇ βάσει ἐντάλματος πληρωμῆς ἐκ στελέχους ἠριθμημένου καί τεθεωρημένου ὑπὸ τῆς Ἰ. Μητροπόλεως, ὑπογεγραμμένου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου. Ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ὁ Ἐφημέριος ἐκτελεῖ χρέη ταμίου. Ἐν ἐναντία περιπτώσει τιμωρεῖται δι' ἀργίας μέχρι δύο μηνῶν μετὰ ἢ ἄνευ τῆς στέρησεως τῶν ἀποδοχῶν αὐτοῦ.

Εἰς τό ἐντάλμα τοῦτο πρέπει νά προσαρτῶνται πάντα τὰ παραστατικά ἔγγραφα τῆς δαπάνης. Διὰ τὴν νομιμότητα τῶν διατασσομένων πληρωμῶν εὐθύνεται ὁ ὑπογράφων τό ἐντάλμα Πρόεδρος, ὁ δέ Ταμίος εὐθύνεται καί διὰ τὴν νομιμότητα καί τό ἀκριβές τῆς πληρωμῆς, ἐφαρμοζομένων ἐν ἀναλογία τῶν σχετικῶν διατάξεων τοῦ Νόμου περὶ δημοσίου λογιστικοῦ. Ὁ Ταμίος ὑποχρεοῦται νά ἀρνηθῇ τὴν πληρωμὴν δαπάνης, διατασσομένης παρὰ τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος ἢ ἄνευ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν. Ἐν πάσῃ ἄλλῃ περιπτώσει, ἀρνούμενος ἀδικαιολογήτως τὴν πληρωμὴν, ἀπαλλάσσεται τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ὡς Συμβούλου, ἀποφάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

3. Τό Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον ἀποφασίζει :

α) Περὶ ἀνεγέρσεως Ναοῦ ἢ ἐπισκευῆς, διακοσμῆσεως καί συντηρήσεως τοῦ ὑπάρχοντος Ἐνοριακοῦ καί τῶν Παρεκκλησίων καί Ἐξωκκλησίων αὐτοῦ.

β) Περὶ ἀγορᾶς, πωλήσεως, δωρεᾶς, ἀνταλλαγῆς καί μισθώσεως ἀκινήτων κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις καί τῆς ἀξιοποιήσεως τῆς ἀστικῆς καί ἀγροτικῆς περιουσίας τοῦ Ναοῦ.

γ) Περὶ συνομολογήσεως δανείου, ἐγέρσεως ἀγωγῶν, ἀσκήσεως ἐνδίκων μέσων, παραιτήσεων ἐπ' αὐτῶν,

καταργήσεως δίκης, συμβιβασμῶν ἐξωδίκων καί δικαστικῶν, διορισμοῦ πληρεξουσίου καί ἀποδοχῆς δωρεᾶς, κληρονομίας ἢ κληροδοσίας κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις.

δ) Περί βοηθημάτων διὰ σκοπούς Ἐκκλησιαστικούς καί Φιλανθρωπικούς καί δι' Ἐκκλησιαστικά Ἰδρύματα καί συντήρησιν αὐτῶν.

ε) Περί πάσης δαπάνης ἐκτάκτου, ἀφορώσης εἰς τὰς ἐκκλησιαστικάς τελετάς. Ἀπασαί αἰ ὡς ἄνω ἀποφάσεις χρήζουσιν ἐγκρίσεως ἐκ μέρους τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἐφαρμοζομένων τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 12 τοῦ παρόντος.

Ἄρθρον 10ον

Περί Προϋπολογισμοῦ.

1. Τόν προϋπολογισμόν τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ συντάσσει τό Ἐκκλησιαστικόν Συμβούλιον καί ὑποβάλλει αὐτόν εἰς τό οἰκεῖον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον τό βραδύτερον μέχρι τέλους Νοεμβρίου τοῦ προηγουμένου ἔτους, εἰς τό ὅποῖον ἀφορᾷ ὁ προϋπολογισμός, ὅπερ ἐγκρίνει καί τροποποιεῖ ἢ μή τοῦτον, δυνάμενον ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος νά ἀναγράψῃ καί κονδύλια μὴ ἀναγραφόμενα ἐν αὐτῷ.

2. Κατά τῆς ἐπί τοῦ Προϋπολογισμοῦ ἀποφάσεως τοῦ οἰκεῖου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου χωρεῖ ἐντός 15θήμερου ἀπό τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ μόνον διὰ λόγους νομιμότητος προσφυγῆ ἐνώπιον τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, ὑποβαλλομένη διὰ τοῦ οἰκεῖου Μητροπολίτου.

3. Οἱ Προϋπολογισμοὶ ἐγκρίνονται τό βραδύτερον ἐντός διμήνου ἀπό τῆς ὑποβολῆς των.

4. Ὁ Μητροπολίτης ἀσκεῖ ἔλεγχον νομιμότητος τῆς διαχειρίσεως καί διοικήσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ.

Ἄρθρον 11ον

Περί Ἀπολογισμοῦ.

1. Τόν ἀπολογισμόν συντάσσει τό Ἐκκλ. Συμβούλιον ἐπὶ τῇ βάσει τῆς περὶ διαχειρίσεως Ἐκθέσεως τοῦ Ταμίου τοῦ Ναοῦ, ὑποβάλλει δέ τοῦτον εἰς τό οἰκεῖον Μη-

τροπολιτικόν Συμβούλιον τό βραδύτερον μέχρι τέλους Φεβρουαρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, εἰς τό ὅποιον ἀφορᾷ ὁ ἀπολογισμός μετ' ἐκθέσεώς του καί τῶν δικαιολογητικῶν τῶν κατά τήν διάρκειαν τῆς χρήσεως γενομένων εἰσπράξεων καί πληρωμῶν καί πίνακος τῶν κατά τήν λήξιν αὐτῆς καθυστερουμένων ἐσόδων, ἀναφέρον καί τούς λόγους τῆς καθυστερήσεως.

2. Τά μέλη τοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου εὐθύνονται ἀτομικῶς καί ἀλληλεγγύως διά πᾶσαν ἀπόκρυψιν ἐσόδου τοῦ Ναοῦ παρ' οἰουδήποτε, ὡς καί οἰουδήποτε χρέους, ὑπέχοντα καί πᾶσαν ἐντεῦθεν ποινικήν εὐθύνην κατά τούς κειμένους Νόμους.

3. Ἡ εἰσαγωγή πρὸς ἔγκρισιν εἰς τό οἰκεῖον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον τοῦ Ἀπολογισμοῦ, δέον νά συνοδεύηται ἀπαραιτήτως δι' ὑπευθύνου ἐγγράφου ἐκθέσεως τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη Γραμματέως τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καί τοῦ Λογιστοῦ τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ὅπου ὑπάρχει, ὅτι ἐτηρήθησαν αἱ νόμιμοι διατυπώσεις ὡς πρὸς τήν κανονικήν ἐπικόλλησιν ἐπὶ τῶν ἀποδείξεων τῶν πληρωμῶν τῶν Ναῶν τοῦ τε χαρτοσήμου καί πάντων τῶν ὑπὸ τῶν Κανονισμῶν προβλεπομένων Ἐκκλησιαστικῶν ἐνσήμων.

4. Τό οἰκεῖον Μητροπολ. Συμβούλιον ἀποφαίνεται ἠτιολογημένως ἐπὶ τοῦ Ἀπολογισμοῦ τό βραδύτερον ἐντός ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς ὑποβολῆς αὐτοῦ.

5. Κατ' ἀποφάσεως καταλογιστικῆς τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἐπιτρέπεται προσφυγή ἐντός μηνός ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτῆς ἐνώπιον τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου διὰ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

6. Ὁ Ἀπολογισμός ἀνακοινοῦται εἰς τήν ἐνορίαν διὰ θυροκολλήσεως ἐξωθι τοῦ Ναοῦ, κατ' αὐτοῦ δέ δύναται, ἐντός ὀκτώ ἡμερῶν οἰοσδήποτε ἐνορίτης νά ὑποβάλη ἔνστασιν εἰς τό οἰκεῖον Μητρ. Συμβούλιον, ἐφ' ἧς τοῦτο ἀποφαίνεται ἀνεκκλήτως.

7. Ἡ μὴ ὑποβολή τῶν Προϋπολογισμῶν καί Ἀπολογισμῶν ὑπὸ τῶν Ἐκκλ/κῶν Συμβουλίῶν ἐντός τῶν διὰ

τοῦ παρόντος τασσομένων προθεσμιῶν τιμωρεῖται ὡς παράβασις καθήκοντος, κατὰ τόν Ποινικόν Νόμον, καί χωρίς νά προηγηθῆ πειθαρχική τιμωρία, οἱ δέ ὑπεύθυνοι ἀπολύονται ἄνευ ἄλλης διατυπώσεως ὑπό τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου δι' ἀποφάσεως αὐτοῦ ἀνεκκλήτου.

8. Τό οικονομικόν ἔτος ἄρχεται τήν 1^{ην} Ἰανουαρίου καί λήγει τήν 31^{ην} Δεκεμβρίου, ἡ δέ χρῆσις ἀρχομένη ἀφ' ἧς καί τό οικονομικόν ἔτος παρατείνεται μέχρι τέλους Ἰανουαρίου τοῦ ἐπομένου οἴκον. ἔτους.

Ἄρθρον 12ον

Περί ἐλέγχου τῶν Πράξεων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων.

1. Πᾶσα πρᾶξις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου ὑποβάλλεται εἰς τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον, ὅπερ ἐγκρίνει, τροποποιεῖ ἢ ἀκυροῖ αὐτήν.

Ἡ ἀπόφασις τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου ἐκδίδεται ἐντός διμήνου ἀπό τῆς ὑποβολῆς τῆς Πράξεως. Παρελθούσης ἀπράκτου τῆς προθεσμίας ταύτης ἡ πρᾶξις ἐκτελεῖται.

2. Κατά πάσης ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Μητρ. Συμβουλίου, ἐπιτρέπεται προσφυγή μόνον διά λόγους νομιμότητος, ἐνώπιον τῆς Διαρκούς Ἱερᾶς Συνόδου παρά παντός ἔχοντος ἔννομον συμφέρον.

3. Πᾶσα ἀπόφασις τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, καταστάσα ὀριστική, εἶναι ὑποχρεωτική διά τό Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον, ἐάν δέ τοῦτο ἀρνηθῆ τήν ἐκτέλεσιν, τό οἰκεῖον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον καλεῖ τοῦτο εἰς ἔγγραφον ἀπολογία ἐντός προθεσμίας ὑπ' αὐτοῦ τασσομένης. Παρελθούσης τῆς προθεσμίας ἀπράκτου ἢ τῆς ἀπολογίας μή κριθεῖσις ἐπαρκoῦς, τό οἰκεῖον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον, δι' ἀνεκκλήτου ἀποφάσεως του προβαίνει εἰς τήν ἀντικατάστασιν τῶν ἀρνούμενων μελῶν διά διορισμοῦ νέων καί διά τό ὑπόλοιπον τῆς θητείας τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.

4. Αί ἀποφάσεις τῶν Ἐκκλ/κῶν Συμβουλίῶν περί δωρεᾶς ἀκινήτου ὑπόκεινται εἰς ἔγκρισιν τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου καί τῆς Δ.Ι.Σ.

5. Ἀποδοχή ἢ ἀποποίησης δωρεᾶς ὑπό τόν ὄρον, κληρονομίας ἢ κληροδοσίας δέν δύναται νά γίνη ὑπό τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου.

6. Ἀπόφασις τοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου περί ἐγέρσεως ἀγωγῆς, παραιτήσεως ἀπό ἐνδίκου μέσου, καταργήσεως δίκης, συμβιβασμοῦ, ἐξωδίκου ἢ δικαστικοῦ, χρήζει τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Μητροπ. Συμβουλίου. Δέν ἀπαιτεῖται ἔγκρισις, ἐφ' ὅσον πρόκειται περί συντηρητικῶν ἢ προσωρινῶν μέτρων καί αἰτήσεως ἀκυρώσεως ἐκτελεστῆς πράξεως.

7. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, δι' ὧν ἀποφασίζεται συνομολόγησις δανείου καί οἱ ὅροι αὐτοῦ ὑπόκεινται εἰς τήν ἔγκρισιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

8. Τά Ἐκκλησιαστικά Συμβούλια τῶν Ἐνοριακῶν Ἰ. Ναῶν τηροῦσιν ἐνιαῖον λογιστικόν ἀπλογραφικόν σύστημα.

Ἄρθρον 13ον

Ἰδιόκτητοι καί Προσκυνηματικοί Ἰ. Ναοί.

1. Ἰδιόκτητοι Ἰ. Ναοί ἀνεγείρονται κατόπιν ἀδείας τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἐπί τῇ βάσει ἀρχιτεκτονικῶν σχεδίων κατὰ τὰ περί ἀνεγέρσεως Ἐνοριακῶν Ναῶν ἰσχύοντα καί λειτουργοῦσιν ἐπίσης κατόπιν ὁμοίας ἀδείας.

2. Οἱ ἰδιόκτητοι Ναοί παραμένουν εἰς τήν ἰδιοκτησίαν καί διαχείρισιν τοῦ ἰδιοκτήτου, ἐφ' ὅσον προορίζονται ὑπ' αὐτοῦ πρός ἐξυπηρέτησιν τῶν θρησκευτικῶν ἀναγκῶν αὐτοῦ μόνου καί τῆς οἰκογενείας του. Κλείονται ἐντολῇ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου διά τῆς Αστυνομικῆς Ἀρχῆς ἢ ἀπαλλοτριοῦνται ὑπέρ τοῦ πλησιεστέρου Ἐνοριακοῦ ἢ Προσκυνηματικοῦ Ἰ. Ναοῦ ἀναγκαστικῶς κατὰ τὰς ἐκάστοτε ἰσχύουσας περί ἀπαλλοτριώσεως διατάξεις :

α) ἂν ἀνηγέρθησαν ἢ λειτουργοῦν ἄνευ αἰτήσεως καί

χορηγήσεως τῆς σχετικῆς ἀδείας ὑπό τοῦ Μητροπολίτου κατά τὰς ὑπό τῆς παρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου ὀριζόμενα., β) ἐάν τεθῶσιν εἰς δημοσίαν λειτρείαν καί γ) ἐάν παύσωσι ἐξυπηρετοῦντες τόν προορισμόν των.

3. α) Δέν θεωρεῖται ἀπόδοσις εἰς δημοσίαν λειτρείαν ἡ κατά τήν πανήγυριν τοῦ Ναοῦ προσέλευσις καί ἄλλων πιστῶν. Αἱ κατά τήν ἡμέραν ταύτην εἰσπράξεις αὐτοῦ διενεργούμεναι ὑπό ἀντιπροσώπου τοῦ Μητροπολίτου καί τοῦ ἰδιοκτῆτου κατατίθενται εἰς τήν Ἐθνικὴν Τράπεζαν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἱ. Ναοῦ καί εἰς κοινήν διαταγὴν Μητροπολίτου καί ἰδιοκτῆτου καί διατίθενται ὑπό τόν ἔλεγχον τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ὑπέρ τῆς συντηρήσεως τοῦ Ναοῦ τούτου, τὰ δέ περισσεύματα διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν εὐαγῶν Ἱδρυμάτων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως.

β) Εἰς περίπτωσιν ἀπροθυμίας τῶν ἰδιοκτητῶν πρὸς ἀνάληψιν τῶν περισσευμάτων, δύναται ἡ Δ.Ι.Σ., προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, νά ἐξουσιοδοτῇ τοῦτον πρὸς ἀνάληψιν καί διάθεσιν κατά τὰ προβλεπόμενα ὑπό τοῦ 3^α τοῦ παρόντος.

4. Ἄπαντα τὰ Παρεκκλήσια καί Ἐξωκλήσια, τὰ τελοῦντα μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ὑπό τήν διοίκησιν καί διαχείρισιν τοῦ Τ.Α.Κ.Ε., παραμένουσιν εἰς αὐτό, πάντα δέ τὰ λοιπὰ ὑφιστάμενα ἢ ἰδρυθησόμενα ὑπάγονται ὡς πρὸς τήν διοίκησιν καί διαχείρισιν εἰς τόν Ἐνοριακόν Ναόν, ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ ὁποίου κεῖνται ταῦτα, ἀνεξαρτήτως ὕψους ἀκαθαρίστων ἐσόδων.

5. α) Οἱ Ναοὶ τῶν Φιλανθρωπικῶν, Ἐκπαιδευτικῶν, Δημοσιῶν καί Δημοτικῶν Ἱδρυμάτων, τῶν Νομικῶν προσώπων Δημοσίου ἢ Ἰδιωτικοῦ Δικαίου, τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων καί τῶν Σωμάτων Ἀσφαλείας θεωροῦνται νομίμως ἀνεγερθέντες, ἐφ' ὅσον ἐτηρήθη ἡ διαδικασία τῆς παραγρ. 1 τοῦ παρόντος ἄρθρου, λειτουργοῦσιν δέ τῇ κανονικῇ ἀδείᾳ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου πρὸς ἐξυπηρέτησιν μόνον τῶν ἀναγκῶν τοῦ προσωπικοῦ καί τῶν τροφίμων ἢ τῶν μελῶν αὐτῶν, αἱ δέ εἰσπράξεις διατίθε-

νται διά τας ἀνάγκας τοῦ Ἱ. Ναοῦ, ἐφαρμοζομένων κατ' ἀναλογίαν τῶν ἐν παραγράφῳ 3 τοῦ παρόντος ἔρθρου ὀριζομένων.

β) Ναοί τῶν ἰδρυμάτων, περί ὧν τό προηγούμενον ἐδάφιον, τιθέμενοι εἰς Δημοσίαν λατρείαν περιέρονται εἰς τήν διοίκησιν καί διαχείρισιν τοῦ πλησιεστέρου ἐνοριακοῦ Ναοῦ, ἐντός τῶν ὁρίων, τοῦ ὁποίου οὔτοι κεῖνται, ἢ καθίστανται ἱερά Προσκυνήματα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως πρός ἐνίσχυσιν τῶν εὐαγῶν αὐτῆς σκοπῶν, ἀποφάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

6. α) Διά πράξεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου μετά γνώμην τοῦ οἰκείου Ἐκκλ. Συμβουλίου δύναται νά ἀποσπῶνται Ἱ. Ναοί ἢ Ἱ. Προσκυνήματα, Παρεκκλήσια ἢ Ἐξωκλήσια ἐκ τοῦ Ἐνοριακοῦ Ναοῦ ἢ νά συνιστῶνται τοιαῦτα ἐπί τῷ τέλει ἐνισχύσεως φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων Ἐκκλ/κῶν καί παντός πνευματικοῦ καί φιλανθρωπικοῦ σκοποῦ. Ἡ διοίκησις καί διαχείρισις τούτων ρυθμίζεται διά πράξεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου. Ἱ. Ναοί ἢ Ἱ. Προσκυνήματα ἐνισχύοντα διά τῶν προσόδων αὐτῶν ἢ τῶν περισσευμάτων τῆς διαχειρίσεως αὐτῶν κοινωφελεῖς σκοπούς ἢ ἐκκλ/ κά Καθιδρύματα καί ἀνήκοντα εἰς ταῦτα κατά τήν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος λειτουργοῦσιν ἐλευθέρως.

β) Ὁ Μητροπολίτης δύναται, ἐάν κρίνη ἀναγκαῖον, νά ἀναθέτῃ τήν ἐπίβλεψιν καί συντήρησιν Ἐξωκκλησιῶν εἰς ἐνορίτας, ὑπό τήν προεδρίαν τοῦ Ἐφημερίου, πρός διάσωσιν αὐτῶν ἐκ τῆς ἐρειπώσεως.

7. Ἱεροί Ναοί ἢ Ἱ. Προσκυνήματα, διεπόμενα ὑπό ἐιδικῶν Κανονισμῶν τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, λειτουργοῦσιν κατά τούς ἰδίους αὐτῶν Κανονισμούς.

Ἄρθρον 14ον

Ἱεροί Ναοί Κοιμητηρίων.

1. Ἡ διοίκησις καί διαχείρισις τῶν ἐν τοῖς Κοιμητηρίοις ἐνοριακῶν Ναῶν ἀσκεῖται ὑπό ἐκκλ/κοῦ συμβουλίου συγκροτουμένου καθ' ὃν καί τά Ἐκκλ/κά Συμβούλια

τῶν λοιπῶν ἔνορ. Ναῶν, τρόπον, συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 6 τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ.

2. Ἡ Διοίκησις καί διαχείρισις τῶν ἐν τοῖς Κοιμητηρίοις μὴ ἔνοριακῶν Ναῶν ἀσκεῖται ὡς κάτωθι :

α) Τῶν Ἱερῶν Ναῶν Κοιμητηρίων ὑπαγομένων εἰς Φιλανθρωπικά Ἰδρύματα, ὑπὸ τῶν Ἰδρυμάτων τούτων, βαρυνομένων δι' ὅλων τῶν ἐξόδων συντηρήσεως καὶ λειτουργίας τούτων. Τὸν Ἐφημέριον ἢ τοὺς Ἐφημερίους ὀρίζει ὁ οἰκείος Μητροπολίτης τῆ αἰτήσεως.

β) Τῶν I. Ναῶν Κοιμητηρίων ἀνηκόντων εἰς Δήμους ἢ Κοινότητας μέχρι 50.000 κατοίκων ὑπὸ τοῦ πλησιέστερου Ἐνορ. Ναοῦ, ἐφαρμοζομένων κατ' ἀναλογίαν τῶν διατάξεων τοῦ ἄρθρου 6 τοῦ παρόντος.

γ) Τῶν Ἱερῶν Ναῶν Κοιμητηρίων ἀνηκόντων εἰς Δήμους ἢ Κοινότητας ἄνω τῶν 50.000 κατοίκων, κατὰ τὴν ἐκάστοτε ἰσχύουσαν ἐπίσημον ἀπογραφὴν τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Κράτους, τῶν Πρωτευουσῶν τῶν Νομῶν ὡς καὶ τῶν Δήμων καὶ Κοινοτήτων τῆς τέως Διοικήσεως Πρωτεύουσας, ἀπὸ κοινῆς ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου καὶ τῶν Δήμων, κατὰ τὰ εἰδικώτερον ὑπὸ τῶν διατάξεων τῆς παρ. 3 καὶ τῶν ἐπομένων τοῦ παρόντος ἄρθρου ὀριζόμενα.

3. α) Οἱ ὑπὸ τὴν διοίκησιν καὶ διαχείρισιν τῶν Δήμων τελοῦντες Ἱεροὶ Ναοὶ Κοιμητηρίων διοικοῦνται ὑπὸ πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς ἀποτελουμένης ἐκ τοῦ Ἐφημερίου τοῦ ναοῦ ἢ ἐπὶ πλείονων Ἐφημερίων ἐκ τοῦ ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ὀριζομένου, ὡς Προέδρου καὶ τεσσάρων λαϊκῶν μελῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἓν διορίζεται ὑπὸ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, τὰ δὲ ἕτερα τρία ὑπὸ τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τριετῆ θητεία.

β) Ἡ Ἐπιτροπὴ αὕτη, καλουμένη «Κοσμητεία τοῦ Ναοῦ» ἐπιμελεῖται τῆς εὐκοσμίας καὶ εὐπρεπείας αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ.

γ) Τὰ ἔσοδα τῶν Ναῶν τούτων, τῶν ὁποίων ἡ διαχείρισις γίνεται κατὰ τὰς περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῆς Δημοτικῆς καὶ Κοινοτικῆς περιουσίας κειμένας διατάξεις, διατίθενται ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον διὰ τὴν λειτουργίαν

αν καί συντήρησιν καί εἰς καλήν κατάστασιν διατήρησιν τοῦ Ναοῦ καί τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ὑπάρχουσι περισσεύματα, ταῦτα διατίθενται ὑπέρ Δημοτικῶν ἢ Ἐκκλ/κῶν Εὐαγῶν Ἰδρυμάτων τῆς περιφερείας τοῦ Δήμου ἢ τῆς Κοινότητος, τοιούτων δέ μή ὑπαρχόντων ἐντός τῆς περιφερείας τοῦ Δήμου ἢ τῆς Κοινότητος, διατίθενται ὑπέρ τῶν Ἰδρυμάτων τῆς Ἱ. Μητροπόλεως.

4. Ὁ ἀριθμός τῶν θέσεων τῶν Ἐφημερίων, Ἱεροψαλτῶν καί Νεωκόρων τῶν ὑπό τήν διοίκησιν καί διαχείρισιν τῶν Δήμων ἢ Κοινοτήτων τελούντων μὴ Ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν τῶν Κοιμητηρίων καθορίζεται διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τῶν οἰκείων Μητροπολίτου καί Δημάρχου ἢ Προέδρου τῆς Κοινότητος.

5. Ἡ πλήρωσις τῶν κατὰ τήν προηγούμενην παράγραφον θέσεων ἐνεργεῖται προκειμένου περὶ τῶν Ἐφημερίων καί Διακόνων δι' ἀποφάσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, προκειμένου δέ περὶ τῶν λοιπῶν (Ἱεροψαλτῶν καί Νεωκόρων) διὰ κοινῆς ἀποφάσεως τοῦ Μητροπολίτου καί τοῦ οἰκείου Δημάρχου ἢ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος. Ὁ βασικός μισθός μετὰ τῶν προσαυξήσεων καί τῶν ἐπιδομάτων τοῦ κατὰ τήν παροῦσαν παράγραφον προσωπικοῦ καθορίζεται κατὰ τὰς ἐκάστοτε περὶ μισθοδοσίας Ἐφημερίων, Ἱεροψαλτῶν καί νεωκόρων, τῶν Ἐνοριακῶν Ναῶν ἰσχυούσας διατάξεις καί καταβάλλεται ἐκ τῶν ἐσόδων τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν Κοιμητηρίων.

6. Ἡ ἀπόλυσις τῶν Ἐφημερίων, Διακόνων, Ἱεροψαλτῶν καί νεωκόρων, τὰ τῶν ἀδειῶν καί ποινῶν αὐτῶν καί ἡ καθ' ὅλου ἐπ' αὐτῶν δικαιοδοσία ὡς καί ἡ ὅλη ἐποπτεία ἐπὶ τῆς ἐκκλ/κῆς τάξεως καί εὐκοσμίας εἰς τὰ Κοιμητήρια καί τούς Ναούς αὐτῶν, ἀσκεῖται ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

7. Ἐάν, κατὰ τήν κρίσιν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, δύναται Ἐφημέριοι Ἐνοριακῶν Ναῶν νά ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν Κοιμητηρίων, δέν διορίζονται Εἰδικοί Ἐφημέριοι. Εἰς τήν περίπτωσιν ταύτην Πρόεδρος τῆς Κοσμητείας εἶναι ὁ ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ὀριζόμενος Ἐφημέριος.

8. Κοιμητήρια τελούντα υπό τὴν διοίκησιν Δήμων ἢ Κοινοτήτων ἢ Φιλανθρωπικῶν Ἰδρυμάτων, τίθενται ὑπὸ τὴν Διοίκησιν καὶ Διαχειρίσιν Ἐνοριακοῦ τινος Ναοῦ κατ' ἀπόφασιν τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, ἐφ' ὅσον οἱ οἰκεῖοι Δήμοι ἢ Κοινότητες ἢ τὰ Φιλανθρωπικά Ἰδρύματα δέν ἐκπληροῦσι τὰς ὑπὸ τοῦ παρόντος ἄρθρου ἐπιβαλλομένας ὑποχρεώσεις των. Ἡ ἀπόφασις αὕτη λαμβάνεται, εἴτε κατόπιν αἰτήσεως τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἢ τοῦ οἰκείου Δήμου ἢ Κοινότητος ἢ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρυματος καὶ βεβαιωτικῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀρμοδίου Πρωτοδικείου.

Εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, ὁ ἀναλαμβάνων τὴν διοίκησιν καὶ διαχειρίσιν τοῦ Κοιμητηρίου Ἐνοριακός Ναός ἀναλαμβάνει καὶ τὰς βαρυνούσας τοὺς Ὄργανισμοὺς τούτους ὑποχρεώσεις.

9. Ἐφημέριοι Κοιμητηρίων πόλεως ἄνω τῶν 100.000 κατοίκων συμπληρώσαντες ἢ μὴ τό ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενον ὄριον ἡλικίας ἐξόδου των ἐκ τῆς ὑπηρεσίας, μὴ δυνάμενοι νά ἀνταποκριθῶσιν εἰς τὰ καθήκοντά των, δύναται εἴτε τῇ αἰτήσει των εἴτε τῇ προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου μετ' ἀπόφασιν τῆς Ὑγειονομικῆς Ὑπηρεσίας τοῦ οἰκείου Δήμου καὶ ἔγκρισιν τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου, νά ἀποχωρήσωσιν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν Κοιμητηρίων καὶ νά τεθῶσιν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Κτηθέντα δικαιώματα ὑπὸ ἐφημερίων Κοιμητηρίων τοῦ προηγουμένου ἐδαφίου, δυνάμει τῶν κειμένων διατάξεων δέν καταργοῦνται.

10. Τὰ δικαιώματα ἐξ ἱεροπραξιῶν ἐν τοῖς μὴ ἔνορ. Ναοῖς τῶν Κοιμητηρίων, καθορίζονται δι' ἀποφάσεως τοῦ Δημοτικοῦ ἢ Κοινोट. Συμβουλίου μετὰ σύμφωνον γνώμην τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου.

Ἄρθρον 15ον

Περί ἀνεργέσεως Ναῶν καὶ ἐκτελέσεως

Ἐκκλησιαστικῶν Ἔργων.

1. Διὰ τὴν ἀνέγερσιν παντός Ναοῦ ἀπαιτεῖται ἄδεια

τοῦ ἀρμοδίου κατά περιφέρειαν Μητροπολίτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Πᾶσα κατά παράβασιν τῆς ἀνωτέρω διατάξεως ἐπιχειρούμενη ἀνέγερσις ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς, ὃ δέ τυχόν ἀνεγειρόμενος οὕτω Ἰ. Ναός κατεδαφίζεται παρὰ τῆς Ἀστυν. Ἀρχῆς συμφώνως τῷ Νόμῳ (ἄρθρ. 24 τοῦ Α.Ν. 2200/40, ὡς ἐτροποποιήθη).

2. Οἱ Ἰ. Ναοὶ ἀπαλλάσσονται οἰουδήποτε τέλους καὶ παντός φόρου κατά τὴν σύνταξιν συμβολαιογραφικῆς πράξεως διὰ τὴν εἰς αὐτοὺς μεταβίβασιν τοῦ οἰκοπέδου, ἐφ' οὗ οὗτοι ἀνεγείρονται καὶ τῆς περιοχῆς αὐτῶν, ὡς ὀρίζεται διὰ τῆς παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ ἀπὸ 19 – 23 Φεβρουαρίου 1949 Β.Δ.

3. Ἡ ἐκτέλεσις ἔργων ἐν τοῖς Ναοῖς πέραν τῆς ἀναγραφῆς τῆς δαπάνης ἐν τῷ Προϋπολογισμῷ δέον, νά ἐγκρίνεται καὶ ἰδιαίτερος ὑπὸ τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου ἐφαρμοζομένων τῶν εἰς τὴν παρ. 2 τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Ν. 590/1977 διαλαμβανομένων, διὰ τὴν ἐκκλ/κὴν καὶ κανονικὴν ὄψιν τοῦ ἔργου, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Μητροπ. Συμβουλίου διὰ τὴν ἀσφάλειαν καὶ τό συμφέρον αὐτοῦ, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις περὶ Ἐκκλησιαστικῶν, μοναστηριακῶν καὶ καλλιτεχνικῶν ἔργων ἀρμοδιότη-
τας Ο.Δ.Ε.Π.

4. Πρὸς ἀνέγερσιν, ἐπισκευὴν καὶ καλλωπισμὸν τῶν Ἰ. Ναῶν ἢ ἀνέγερσιν καὶ ἐπισκευὴν ἐνοριακῶν Πνευματικῶν κέντρων ὡς καὶ ἄλλων συναφῶν πρὸς τοὺς ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἐπιδιωκομένους Ἱεραποστολικούς σκοποὺς κτισμάτων ἐπιτρέπεται εἰς αὐτοὺς ἢ σύναψις δανείου παρὰ πιστωτικῶν Ἰδρυμάτων ἢ ἰδιωτῶν.

Πρὸς ἐξόφλησιν τοῦ δανείου τούτου, δύναται νά συγκροτηθῆ ὑπὸ τοῦ οἰκείου Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου κατάλογος Ἐνοριτῶν ἀναλαμβανόντων ἐκουσίως, ὅπως καταβάλλωσιν ἐτησίως ἀναλόγως πρὸς τὴν προαίρεσίν των εἰδικὴν προσφορὰν.

Πρὸς τοῦτο ἀπαιτοῦνται :

α) Ψήφισμα τοῦ οἰκείου Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου

ου ἀναγράφον τό δανεισθησόμενον χρηματικόν ποσόν, τόν τρόπον ἐξυπηρετήσεως τοῦ δανείου, ὡς καί πᾶσαν συναφῆ λεπτομέρειαν.

β) Ἐγκρισις τοῦ οἰκείου Μητροπολ. Συμβουλίου.

γ) Σύστασις Ἑραδικῆς Ἐπιτροπῆς, ἐφ' ὅσον τοῦτο κρίνεται ἀναγκαῖον.

5. Προκειμένης ἀνεγέρσεως ἢ ριζικῆς ἐπισκευῆς τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς ἔδρας τῆς Μητροπόλεως, ἢ εἰσφορᾶ κατὰ τά ἐν τῇ παραγράφῳ 4 τοῦ παρόντος ἄρθρου ὀριζόμενα δύναται νά περιλάβῃ τούς ἐνοριτάς πασῶν τῶν ἐνοριῶν τῆς ἔδρας.

Ἄρθρον 16ον

Περί ἐκμισθώσεων καί ἐκποιήσεων.

1. Πᾶσα ἐκμίσθωσις ἀκινήτου τοῦ Ἱ. Ναοῦ γίνεται διά διαγωνισμοῦ μετὰ δημοσίευσιν τῆς περὶ τούτου διακηρύξεως βάσει ὄρων συντεταγμένων ὑπό τοῦ οἰκείου Ἐκκλ. Συμβουλίου καί ἐγκεκριμένων ὑπό τοῦ οἰκείου Μητρ. Συμβουλίου. Εἰς τήν διακήρυξιν τίθενται ὄροι, καθ' οὓς τό ἐκμισθούμενον ἀκίνητον δέν δύναται, νά χρησιμοποιηθῇ διά σκοπούς ἀντικειμένους πρὸς τό ἔργον τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ τρόπος δημοσιεύσεως διακηρύξεως ὀρίζεται κατὰ περίπτωσιν ὑπό τοῦ οἰκείου Μητροπ. Συμβουλίου, ἢ διεξαγωγή δέ τοῦ διαγωνισμοῦ ἐνεργεῖται ἐνώπιον τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, τῶν πρακτικῶν τούτου ἐγκρινομένων ὑπό τοῦ οἰκείου Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

2. Τοῦ διαγωνισμοῦ κρινομένου ἀγόνου ἢ ἀσυμφόρου ἐπαναλαμβάνεται οὗτος τήν ἐπομένην Κυριακὴν ἄνευ νέας προσκηρύξεως καί δι' ἀπλῆς ἀνακοινώσεως τοῦ Ἐκκλ/κοῦ Συμβουλίου, ἀναφερομένης εἰς τήν ἀρχικὴν διακήρυξιν καί τοιχοκολλουμένης εἰς τήν θύραν τοῦ Ναοῦ, πρό πέντε τουλάχιστον ἡμερῶν. Ἐάν ἀποτύχη ὁ διαγωνισμός τό οἰκεῖον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον δύναται νά ἐγκρίνη τήν ἐκμίσθωσιν δι' ἰδιαίτερας συμφωνίας ἀλλὰ μόνον δι' ἓν ἔτος ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ

ἐκμισθώσεως διαμερίσματος, διά τέσσαρα ἔτη ἐφ' ὅσον πρόκειται περί ἀγροτικοῦ κτήματος καί προκειμένου περί καταστήματος διά δύο τό πολύ ἔτη.

3. Προκειμένης μισθώσεως ἀκινήτου, οὔτινος τό ἐτήσιον μίσθωμα κατά τήν γνώμην τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου δέν δύναται νά ὑπερβῇ ἐτησίως τάς δώδεκα χιλιάδας δραχμάς, δύναται τοῦτο νά προβῇ εἰς τήν δι' ἰδιαίτερας συμφωνίας ἐκμίσθωσιν αὐτοῦ κατά τά ἀνωτέρω ἐλάχιστα χρονικά ὅρια. Τά καθυστερούμενα πρὸς τοὺς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς μισθώματα εἰσπράττονται κατά τάς περί εἰσπράξεως ἐσόδων τῶν Ν.Π.Δ.Δ. διατάξεις.

4. Πᾶσα ἐκποίησης ἀκινήτου ἢ κινητοῦ τοῦ Ἰ. Ναοῦ, ὡς καί ἡ σύστασις ἐμπραγμάτου δικαϊώματος ἐπὶ τοῦ ἀκινήτου αὐτοῦ, γίνεται διά δημοπρασίας μετὰ προηγουμένην ἐκτίμησιν τῆς ἀξίας αὐτῶν, μὴ ἀπέχουσαν ἑξαμήνου ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοπρασίας. Ἀρχουμένης ἢ ἀδυνατούσης τῆς Οἰκονομικῆς Ἐφορίας νά ὀρίσῃ ἐκτιμητήν, τό Μητροπολιτικόν Συμβούλιον ὀρίζει τριμελῆ ἐπιτροπὴν κατά τήν κρίσιν του, ἡ ὁποία προβαίνει εἰς τήν σχετικὴν ἐκτίμησιν. Τά πρακτικά τῆς δημοπρασίας ὑπογραφόμενα ὑπὸ τοῦ ἐνεργήσαντος ταύτην ἐκκλησιαστικοῦ συμβουλίου ὡς καί ὑπὸ τοῦ τελευταίου πλειοδότου, ὑπόκεινται εἰς τήν ἔγκρισιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου.

5. Ἰνα γίνῃ τις δεκτός εἰς τήν δημοπρασίαν μισθώσεως ἢ ἐκποίησεως ἀκινήτου τοῦ Ναοῦ, ἀπαιτεῖται νά καταθέσῃ ὡς ἐγγύησιν εἰς τό ἐνεργοῦν τήν δημοπρασίαν Ἐκκλησιαστικόν Συμβούλιον ποσόν ἴσον πρὸς τό 1/10 τοῦ ποσοῦ τῆς ὀριζομένης ἐν τῇ διακηρύξει ὡς πρώτης προσφορᾶς εἰς χρῆμα ἢ εἰς χρεώγραφα, ὑπολογιζόμενα εἰς τήν τρέχουσαν ἀξίαν αὐτῶν ἢ νά παραδώσῃ γραμμᾶτια τοῦ Δημοσίου Ταμείου, περί καταθέσεως εἰς αὐτό τοῦ ποσοῦ τούτου ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ναοῦ. Ἡ ἐγγύησις αὕτη τοῦ τελευταίου πλειοδότου συμψηφίζεται, προκειμένου μὲν περί ἐκποίησησεως εἰς τό τίμημα, προκειμένου δέ περί ἐκμισθώσεως εἰς τό μίσθωμα τοῦ τελευταίου μισθωτικοῦ ἔτους.

6. Μετά τήν πρός τόν τελευταῖον πλειοδότην κοινοποίησιν τῆς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως, τό Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον προβαίνει εἰς τήν ὑπογραφήν τοῦ σχετικοῦ συμβολαίου, οὗτινος τά τέλη καί τά λοιπά ἔξοδα τῆς δημοπρασίας ἐν γένει βαρύνουσι τόν τελευταῖον πλειοδότην, καί ἐντός ἀποκλειστικῆς προθεσμίας 20ημέρου ἀπό τῆς σχετικῆς προσκλήσεως τούτου διά τήν ὑπογραφήν τοῦ συμβολαίου.

7. Ἐάν ὁ τελευταῖος πλειοδότης, μετά τήν κατά τήν προηγούμενην παράγραφον κοινοποίησιν, ἀρνηται νά προσέλθῃ πρός σύνταξιν τοῦ συμβολαίου ἐνεργεῖται ἀναπλειστηριασμός εἰς βάρος αὐτοῦ, καταπί πτει δέ ἡ ἐγγύησις αὐτοῦ ὑπέρ τοῦ Ἰ. Ναοῦ.

8. Αἴτησις πρός ἀναπλειστηριασμόν ἢ ἐπανάληψιν τοῦ διαγωνισμοῦ περιλαμβάνουσα ἀντιπροσφοράν ὕψους τουλάχιστον 10% πλέον τοῦ ἐπιτευχθέντος διά τῆς δημοπρασίας ποσοῦ, ὑποβαλλομένη εἰς τό Ἐκκλ/κόν Συμβούλιον γίνεται, κατά παρέκκλισιν ἀντιθέτου τυχόν διατάξεως, δεκτὴ ἐφ' ὅσον περὶ τούτου ὀρίζεται εἰς τήν διακήρυξιν καί συνοδεύεται διά γραμματίου καταθέσεως ποσοῦ ἴσου πρός τήν νέαν προσφοράν ἢ διά καταθέσεως ἴσου πρός τοῦτο χρηματικοῦ ποσοῦ καί ἐφ' ὅσον ὑπεβλήθη ἐντός τριῶν ἡμερῶν ἀπό τῆς διεξαγωγῆς τοῦ διαγωνισμοῦ. Ἐν περιπτώσει ὑποβολῆς αἰτήσεως ἀντιπροσφορᾶς κατά τ' ἀνωτέρω ἐπαναλαμβάνεται ὁ διαγωνισμός. Πᾶσα τυχόν ἔνστασις ὑπό ἔχοντος ἔννομον συμφέρον διά παράβασιν τῶν ὄρων ἢ ὄρου τῆς διακηρύξεως κατατίθεται εἰς τό Ἐκκλ. Συμβούλιον ἐντός ἀνατρεπτικῆς προθεσμίας 5 ἡμερῶν ἀπό τῆς δημοπρασίας. Ἐπί τῆς ἐνστάσεως ἀποφαίνεται τελεσιδίκως τό Μητροπ. Συμβούλιον.

9. Ὡς πρός τούς ὄρους δημοπρασιῶν, τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς αὐτῶν κλπ. περὶ ἐκτελέσεως ἔργων ἰσχύουσιν αἱ διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 55/74 Κανονισμοῦ ὡς οὗτος ἐτροποποιήθη διά τῶν ὑπ' ἀριθμ. 57/74 καί 68/76 Κανονισμῶν.

10. Ἡ ἀθέτησις οἰουδήποτε τῶν ὄρων τῶν ὑπέρ Ἐνορ. Ναῶν διατασσομένων ὡς τηρητέων ἐν ταῖς συμβάσεσι καί ταῖς δικαιοπραξίαις ἐν γένει συνεπάγεται τήν ἀκυρότητα αὐτῶν, τήν ἀκυρότητα δέ ταύτην μόνον οἱ ἔνορικοὶ Ναοὶ δύναται νά ἐπικαλεσθῶσι.

Κηρυχθεισῶν ἀκύρων τῶν ἐν ἄνω συμβάσεων καί δικαιοπραξιῶν ἐν γένει οὐδεμία ἀγωγή χωρεῖ περὶ ἀποζημιώσεως κατὰ τῶν Ἐνορικοῶν Ναῶν

Ἄρθρον 17ον

Περὶ Ἑρانيκῶν Ἐπιτροπῶν.

1. Ἐπιτρέπεται ἡ σύστασις Ἑρانيκῶν Ἐπιτροπῶν ὡς καί ἡ ὑπ' αὐτῶν διενέργεια ἐράνων μὴ ὑποκειμένων εἰς φορολογίαν ἐντός τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας, ἐπὶ σκοπῶ ἀνεγέρσεως, ἀποπερατώσεως, ἀγιογραφῆσεως, ἐπισκευῆς ἢ ἐνισχύσεως ἔργων λειτουργίας τῶν Ἱ. Ναῶν, ἀνεγέρσεως ἢ ἐπισκευῆς τοῦ πρεσβυτερίου, μετ' ἀπόφασιν τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου καί ἔγκρισιν τοῦ οἰκείου Μητροπ. Συμβουλίου, ἐν ἧ δέον ἀπαραιτήτως νά γίνεται μνεία τοῦ σκοποῦ εἰδικῶς τοῦ ἐράνου, τῶν ὀνομάτων τῶν μελῶν τῆς Ἑρانيκῆς Ἐπιτροπῆς, τῆς χρονικῆς διαρκείας αὐτῶν καί τοῦ τόπου διενεργείας τοῦ ἐράνου.

2. Διὰ τήν σύστασιν Ἑρانيκῆς Ἐπιτροπῆς πρὸς διενέργειαν ἐράνων ἐκτός τῆς Μητροπολιτικῆς περιφερείας, ἀπαιτεῖται καί ἀπόφασις τῆς Δ.Ι.Σ. ὡς καί τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καί Θρησκευμάτων.

3. Ἡ Ἑρانيκὴ Ἐπιτροπὴ ἅμα τῇ συστάσει τῆς συγκροτεῖται εἰς σώμα ἐκλέγουσα τόν Πρόεδρον, Ταμίαν καί Γραμματέα αὐτῆς. Πρόεδρος ἐκλέγεται πάντοτε εἰς τῶν Ἐφημερίων τοῦ Ἱ. Ναοῦ.

4. Ἡ Ἑρانيκὴ Ἐπιτροπὴ ὑποχρεοῦται :

α) Ὅπως καταθέτη ἀμελλητί τό ἐκ τοῦ Ἐράνου προῖόν ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ εἰς τόν παρ' ἀναγνωρισμένην Τραπεζὴν ἢ καί τῷ Ταχυδρομικῷ Ταμιευτηρίῳ λογαρισμόν αὐτοῦ.

β) Όπως αναφέρει ανά έξάμηνον εις τό οικείον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον περί τής πορείας του έράνου ώς και του κατατιθεμένου ποσοϋ.

γ) Όπως μετά τό πέρας τής έρανικής θητείας λογοδοτήση προς τό οικείον Μητροπολιτικόν Συμβούλιον, συμφώνως τῷ Νόμῳ, ὅσον ἀφορᾷ εις τό ἐκ του έράνου εισπραχθέν ἐν συνόλῳ ποσόν.

δ) Όπως περιορίζεται ἀποκλειστικῶς και μόνον εις τά έρανικά καθήκοντα, ἀποφεύγουσα πᾶσαν αὐτόβουλον διάθεσιν του προϊόντος ἐκ του έράνου ώς και οίανδήποτε ἀνάμειξιν εις τά καθήκοντα του οικείου Έκκλησιαστικοϋ Συμβουλίου.

5. α) Τῇ προτάσει του Έκκλ/κοϋ Συμβουλίου, τῇ ἐγκρίσει του Μητροπολιτικοϋ τοιούτου, δύναται νά ιδρυθῆ παρ' ἐκάστη ένορία Εἰδική Ένορ. Έπιτροπή, ἔργον ἔχουσα τήν ψυχοπνευματικήν και ὕλικήν προαγωγήν τής ένορίας και τῶν μελῶν αὐτῆς.

β) Ό τρόπος τής συγκροτήσεως και ἡ λειτουργία τῶν Έπιτροπῶν τούτων ρυθμίζονται δι' ἀποφάσεως του οικείου Έκκλησιαστικοϋ Συμβουλίου, ἐγκρινομένης ὑπό του Μητροπολιτικοϋ.

γ) Αἰ ὡς ἄνω Εἰδικαί Έπιτροπαί προς ἐκπλήρωσιν του σκοποϋ αὐτῶν δέχονται οἰασδήποτε ἐκουσίας εἰσφοράς τῶν πιστῶν, διοργανώνουν φιλανθρωπικάς, ἐκπολιτιστικάς και ἄλλας ἐκδηλώσεις και ἡ τι ἕτερον κρίνεται ὑπ' αὐτῶν ἀναγκαῖον και κατάλληλον. Οἱ πόροι τούτων δέν ὑπόκεινται εις φορολογίαν κατά τό ἄρθρον 5 παρ. 3 του παρόντος Κανονισμοϋ.

Άρθρον 18ον Εἰδικαί Διατάξεις.

1. Ό παρῶν Κανονισμός ισχύει και διά τούς Ἱ. Ναούς και Ένορίας τῶν Ἱ. Μητροπόλεων τής Έπτανήσου, τά ζητήματα δέ τά ὁποῖα ἤθελον τυχόν ἀνακύψει ἐκ τής ἐφαρμογῆς του, δύναται νά ρυθμίζωνται δι' ἀποφάσεων τής Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου, μετά γνώμην του οικείου Μητροπολιτικοϋ Συμβουλίου.

2. Ἡ διά τοῦ ἄρθρου 68 παρ. 1 τοῦ Α.Ν. 2200/40 προβλεπομένη ρύθμισις ὡς πρός τήν συγκρότησιν τῶν Ἐκκλ. Συμβουλίων πόλεως Ἰωαννίνων καί τῆς Ἐφοροεπιτροπῆς τῶν Ἀγαθοεργῶν Καταστημάτων διατηρεῖται ἐν ἰσχύϊ, τροποποιουμένων τῶν πενταμελῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν, αἵτινες ἀπό τῆς ἰσχύος τοῦ παρόντος διορίζονται ὑπό τοῦ Μητροπολιτικοῦ Συμβουλίου, προτάσει τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου μετὰ τῶν ἀναπληρωτῶν αὐτῶν, οἱ ὅποιοι μετέχοντες τῶν συμβουλίων - ἐν ἀπουσίᾳ τῶν τακτικῶν μελῶν - δικαιούται ψήφου, ὡς καί τῶν δέκα Μελῶν τῆς Ἐφοροεπιτροπείας διοριζομένων κατὰ τόν αὐτόν ὡς ἄνω τρόπον. Ὁ Μητροπολίτης δύναται διά Πράξεώς του, νά διορίσῃ ἕνα τῶν ἐφημερίων τῆς ἐνορίας ὡς ἀντικαταστάτην του εἰς τήν Προεδρίαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς.

3. Ἡ ΙΣΙ ἢ ἡ ΔΙΣ ἀποφασίζει, ἐάν αἱ ὑπ' αὐτῆς τυχόν ἐπιφερόμεναι μεταβολαί εἰς Κανονισμούς καί Κανονιστικάς Διατάξεις, αἱ ὅποια ἔτυχον προηγουμένως τῆς κατὰ νόμον ἐπεξεργασίας ὑπό τοῦ Α.Υ.Σ.Ε. εἶναι οὐσιώδεις, ἐπιβάλλουσαι τήν ἐκ νέου τήρησιν τοῦ τύπου τούτου, πρό τῆς τελικῆς ἐγκρίσεως τῶν οὕτως συμπληρωθέντων καί τροποποιηθέντων Κανονισμῶν καί Κανονιστικῶν Διατάξεων ὑπό τῆς ΙΣΙ ἢ τῆς ΔΙΣ.

Ἄρθρον 19^{ον}

Πᾶσα γενική ἢ εἰδική διάταξις Κανονισμοῦ ἀντικειμένη εἰς τόν παρόντα Κανονισμόν καταργεῖται.

Ἄρθρον 20ον

Ἡ ἰσχύς τοῦ παρόντος Κανονισμοῦ ἄρχεται ἀπό τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεώς του διά τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως καί τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Σεπτεμβρίου 1979

Ὁ Πρόεδρος

† Ὁ Ἀθηνῶν Σ Ε Ρ Α Φ Ε Ι Μ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)
τηλ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

Πρωτ. 2205
Αριθμ.
Διεκπ. 1166

Αθήνησι 9η Ιουνίου 2009

ΕΓΚΥΚΛΙΟΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Πρός
Τὴν Ἱεράν Ἀρχιεπισκοπὴν Ἀθηνῶν καί
Τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

ΘΕΜΑ: *«Ἀποστολή Προτάσεων τῆς Εἰδικῆς Συνοδ.
Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῶν Μνημείων, περί τῆς διαρκoῦς
καί ἠῦξημένης φροντίδος ἐκ μέρους τῶν διακονούντων
εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς».*

Ἐκ Συνοδικῆς Ἀποφάσεως, ληφθείσης ἐν τῇ Συνεδρίᾳ
τῆς Διαρκoῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς 3^{ης} μηνός Ἰουνίου ἐ.ἔ.,
διαπέμπομεν ὑμῖν, συνημμένως ᾧδε, Προτάσεις τῆς
Εἰδικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Χριστιανικῶν Μνημείων,
περί τῆς διαρκoῦς καί ἠῦξημένης φροντίδος ἐκ μέρους
τῶν διακονούντων εἰς τοὺς Ἱ. Ναοὺς, πρὸς ὑμετέραν
ἐνημέρωσιν καὶ διὰ τὰ καθ' ὑμᾶς.

Ἐντολῇ τῆς Ἱεράς Συνόδου
Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ἀρχιμ. Κύριλλος Μισιακούλης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 (115 21)

τηλ. 210-72.72.204, fax 210-72.72.210

ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

Θέμα: *«Προτάσεις περί τῆς διαρκoῦς καὶ ηὔξημένης φροντίδος ἐκ μέρους τῶν διακονούντων εἰς τοὺς Ἱερoῦς Ναοῦς διὰ τὰ περί αὐτοῦς».*

1. Μέριμνα τῶν Ἐκκλ/κῶν Συμβουλίῶν εἶναι ἡ διατήρηση σέ καλή κατάσταση καὶ ἐμφάνιση τῶν Ἱ. Ναῶν καὶ παρεκκλησιῶν πού εὐρίσκονται ὑπό τήν εὐθύνη τους καὶ ἰδίως μάλιστα ὅταν πρόκειται γιά μνημεῖα προστατευόμενα ἀπό τή σχετική νομοθεσία.

2. Ἡ μέριμνα γιά τή διατήρηση σέ καλή κατάσταση τοῦ ναοῦ ὀφείλει νά εἶναι διαρκῆς. Μικρές φθορές (ἰδίως σέ θέματα ὑγρασίας) εἶναι δυνατόν νά ἐξελιχθοῦν σέ σοβαρές βλάβες ἐάν δέν ἀντιμετωπισθοῦν ἐγκαίρως καὶ σύμφωνα μέ τοὺς κανόνες τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἀυξάνοντας κατά πολύ καὶ τό κόστος τῶν ἐργασιῶν ἀποκαταστάσεως.

3. Ἰδιαίτερη προσοχή ἀπαιτοῦν τά θέματα τῆς ὑγρασίας. Αὐτή μπορεῖ νά εἶναι: **α.** ἀνερχόμενη, ἀπό τά θεμέλια, ἰδίως ἐάν ὁ ναός εἶναι βυθισμένος ἐν μέρει στό ἔδαφος, **β.** κατερχόμενη ἀπό τή στέγη (βουλωμένα ἢ φθαρμένα κεραμίδια, λιθόπλακες, γεῖσα, ὑδρορροές κ.λπ.) **γ.** εἰσερχόμενη ἀπό παράθυρα καὶ ἐξώθυρες. Γιά τήν ἀντιμετώπιση τῆς ὑγρασίας λαμβάνονται ὀρισμένα προληπτικά μέτρα ὅπως: **α.** Ὁ καθαρισμός τῆς στέγης στήν ἀρχή καὶ τό τέλος τοῦ χειμῶνα ἀπό φύλλα καὶ ἄλλα ὑλικά τά ὅποια μεταφέρει κυρίως ὁ ἄνεμος στίς σκεπές τῶν Ἱερῶν Ναῶν ἢ τά πουλιά, **β.** ὁ ἔλεγχος τῆς κατάστασης καὶ ὁ τακτικός καθαρισμός τῶν ὑδρορροῶν φροντίζοντας ὥστε ἡ ἀπορροή νά μήν ἐπηρεάζει τά θεμέλια, **γ.** ἡ ἐπισκευή καὶ ἡ στεγανοποίηση τῶν παραθύρων καὶ τῶν ἐξωθυρῶν, **δ.** ἡ ἀπομάκρυνση ἀπό τοὺς ἐξωτερικούς τοίχους τῶν ἀναρριχόμενων φυτῶν, ἰδίως

τῶν κισσῶν καί ε. ἡ φύτευση δένδρων σέ ἀπόσταση τουλάχιστον 6 μ. ἀπό τούς τοίχους καί θάμνων καί λουλουδιῶν σέ 2 μέτρα καί ὅπωςδήποτε ἀποφυγή φυτεύσεως δένδρων τά ὅποια ἀπό τή φύση τους ἀπλώνουν ρίζες σέ μεγάλη ἀκτίνα.

4. Τό προαύλιο καί ὁ μανδρότοιχος πρέπει νά διατηροῦνται σέ καλή κατάσταση. Ἰδιαίτερη προσοχή νά δίνεται στίς κλίσεις τῆς πλακόστρωσης, ὥστε νά ἀπομακρύνονται τά νερά ἀπό τό ναό χωρίς νά βλάπτουν τά θεμέλια.

5. Ἡ προληπτική ἀντιμετώπιση τῶν κινδύνων πυρκαγιᾶς περιλαμβάνεται στά πιό σημαντικά καθήκοντα τοῦ Ἐκκλ. Συμβουλίου. Ὅρισμένα ἀπαραίτητα μέτρα εἶναι: **α.** ἡ διατήρηση τῆς ἠλεκτρικῆς ἐγκατάστασης σέ ἄριστη κατάσταση, μέ τακτικό ἀνά διετία ἔλεγχο ἀπό διπλωματοῦχο ἠλεκτρολόγο, **β.** καθημερινός ἔλεγχος, πρὶν τό κλείσιμο τοῦ ναοῦ, γιά ξεχασμένες ἀνοικτές ἠλεκτρικές συσκευές ἢ ἀναμμένα κεριά, **γ.** ἡ τοποθέτηση τῶν καντηλιῶν ὄχι πολύ κοντά σέ ξύλινες κατασκευές (τέμπλα κ.λπ.), εἰκόνες καί κειμήλια καί **δ.** ἡ τοποθέτηση πυροσβεστήρων, πού θά πρέπει νά ἐλέγχονται κάθε χρόνο ἀπό τήν πωλήτρια ἐταιρεία, δίπλα ἀπό κάθε ἐξώθυρα, στό παγκάρι καί τό ἱερό.

6. Εἶναι φανερό ὅτι ἰδιαίτερη φροντίδα ἀπαιτοῦν οἱ ναοί πού εἶναι διατηρητέα μνημεῖα. Γιά ὅποιαδήποτε ἐπέμβαση στό ναό (ἐπισκευή καί ἀνακαίνιση, ἀλλαγὴ ἐπίπλωσης, ἀλλαγὴ ἢ προσθήκη νέων φωτιστικῶν σωμάτων καί πολυελαίων κ.λπ.) ἢ τό περιβάλλον του (ἐργασίες διαμόρφωσης, φυτεύσεις, φωτιστικά, προσθήκη βοηθητικῶν κτισμάτων κ.λπ.) εἶναι ἀπαραίτητη καί ἡ ἔγκριση τῆς ἀρμόδιας γιά τήν περιοχή Ἐφορείας Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων, μέ τήν ὅποια καί ὁ ὑπεύθυνος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου ὀφείλει νά συνεργάζεται γιά ὅποιο θέμα ἀφορᾷ τή συντήρηση τοῦ ναοῦ, τῶν τοιχογραφιῶν, τῶν εἰκόνων καί τῶν κειμηλίων του.

7. Τά λειτουργικά σκεῦη καί βιβλία πρέπει νά εἶναι καθαρά καί τακτοποιημένα στίς θέσεις τους, ἰδίως μάλιστα ὅσα εὑρίσκονται στήν Ἁγία Τράπεζα. Ὅσα λειτουργικά σκεῦη καί βιβλία δέν χρησιμοποιοῦνται πλέ-

ον, φυλάσσονται καθαρά και τακτοποιημένα σε ειδικές προθήκες. Τα παλαιά μετάλλινα σκεύη καθαρίζονται μόνο με σκέτο μαλακό ύφασμα, χωρίς τη χρήση γυαλιστικών σκευασμάτων τύπου «μπράσο».

8. Δεν καθαρίζονται και γενικά δεν θίγονται με κανένα τρόπο και σε καμία περίπτωση οι παλαιές άγιογραφίες που κοσμούν τους τοίχους του Ναού. Επίσης δεν τοποθετούνται σε έπαφή με αυτές στοιχειά της επίπλωσης (πάγκοι, στασίδια, θρόνοι κ.λπ.) ή άλλα (καλώδια, φωτιστικά κ.λπ.).

9. Για την προστασία και την καλή διατήρηση των τοιχογραφιών, εικόνων, κειμηλίων κ.λπ. πρέπει να τοποθετείται ειδικό περίτεχνο σύστημα συλλογής και άπαγωγής του καπνού, τά συστατικά στοιχεία του οποίου (κουβούκλιο, σωλήνες κ.λπ.) να μην παραβλάπτουν την αισθητική του Ναού και να δημιουργούν ζημιές σε τοιχογραφίες κ.λπ. Παρέλκει να υπομνήσουμε ότι είναι αναγκαία ή έτησία άπολύμανση του Ναού.

10. Ουδέποτε ανταλλάσσονται, με προτροπές ή προσφορές πολλές φορές έπιτηδείων, και φυσικά δεν πωλούνται παλαιές εικόνες, λειτουργικά σκεύη και βιβλία, διότι άποτελούν πολύτιμα κειμήλια και τεκμήρια για την ιστορία του ναού και του τόπου, έστω και εάν φαίνονται ότι δεν είναι μεγάλης άξιας.

Πηγές & βοηθήματα

- Αρχιεπισκόπου Αθηνών & πάσης Ἑλλάδος Χριστοδούλου, *Ἐγχειρίδιον Ἱεροψάλτου (Βασικαί τοῦ ἱεροψάλτου ὑποχρεώσεις ὡς συμβολή εἰς τήν Λειτουργικήν Ἀναγέννησιν)*, 2001^γ, σσ. 64.
- Σεβασμ. Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμητοῦ Δανιήλ, Ἐγκύκλιος 75η/30-11-2007, Πρὸς τοὺς Ἐκκλ/κοὺς Συμβούλους τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αὐτοῦ.
- Νόμος 590/1977, "Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος" (ΦΕΚ 146 τ. Α' 16-3-1977)
- Κανονισμός 2/1970 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» (ΦΕΚ 193 τ. Α')
- Κανονισμός 58/1975 «Περὶ ἀρμοδιοτήτων καὶ τρόπου λειτουργίας τῶν Μητροπολιτ. Συμβουλίων» (ΦΕΚ 4 τ. Α')
- Κανονισμός ὑπ' ἀρ. 8/1979 τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, «Περὶ ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐνοριῶν" (ΦΕΚ 1 τ. Α')
- Α.Ν. 2200/1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» (ΦΕΚ 43 τ. Α')
- Α.Ν. 2250/1940 «Ἀστικός Κῶδιξ»
- Α.Ν. 2783/1941 «Εἰσαγωγικός Ν. τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα»
- Ν. 1429/1950 «Ποινικός Κῶδιξ»
- Ν. 1493/1950 «Κώδικας Ποινικῆς Δικονομίας»
- Π.Δ. 503/1985 «Κώδικας Πολιτικῆς Δικονομίας»
- Ν. 547/1977 «Περὶ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τῶν μὴ Ἐνοριακῶν Ναῶν τῶν Κοιμητηρίων» (ΦΕΚ 56 τ. Α')
- Κανονισμός 47/1989 «Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀρ. 8/1979 Κανονισμοῦ»⁴³
- Ἀγαπίου Ἱερομονάχου καὶ Νικοδήμου Μοναχοῦ Ἀγιορείτου, ΠΗΔΑΛΙΟΝ τῆς νοητῆς νηός τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς & Ἀποστολικῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίας, 1970^ς, σσ.789.
- Ἀκανθόπουλος Πρ., Κώδικας ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλ/κῶν Νόμων, 2000^β, σσ. 1143.

---

43. Τροπ. τοῦ ἀρθρου 6, μέ καθιέρωση εἰσφορᾶς τῶν Ναῶν ὑπέρ τοῦ Ραδ. Σταθμοῦ τῆς Ἐκκλησίας (0, 50% γιά προϋπολογισμό κάτω τῶν 500.000 δρχ. καὶ 1% γιά ἄνω τῶν 500.000 δρχ.).

- Αλιβιζᾶτος Ἄμ., *Οἱ Ἱεροὶ Κανόνες*, 1997^γ, σσ. 671.
- Ἀντωνόπουλος Ἰωάννης (Πρεσβ.), *Τὸ Ἐγκόλπιον τοῦ Νεωκόρου*, 1997, σσ. 48.
- Ἀπ. Διακονία (ἔκδοση), *Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκύκλιοι*, τ. Α-Ζ.
- Ἀποστολάκης Γ., *Εὔρετήρια νομολογίας & βιβλιογραφίας ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου 1890-2003*, 05, σσ. 923.
- Ἀποστολάκης Γ., *Φορολογία Ἱερουργῶν & Κοινωνοφελῶν Νομικῶν Προσώπων*, 2005, σσ. 531.
- Ἀποστολάκης Γ., *Βασικαὶ διατάξεις ἐκκλησιαστικοῦ Κανον. Δικαίου & Νομολογία (Ἑλλάδος, Κρήτης, Δωδεκανήσου, Ἀγ. Ὀρους, Κύπρου κ.λπ.)*, 2006, σσ. 1069.
- Κονιδάρης Ἰω., *Ἐγχειρίδιο Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου*, 2000, σσ. 268.
- Μπούρης Παν., *Κανονικὸν Δίκαιο*, 2000, σσ. 300.
- Παντελεήμων Καρανικόλας (Ἐπίσκ.), *Κλείς τῶν ἰ. Κανόνων τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας*, 1970, σσ. 490.
- Παντελεήμων Καρανικόλας (Ἐπίσκ.), *Κλείς Ὀρθοδόξων Κανονικῶν Διατάξεων*, 1979, σσ. 385.
- Παπαγεωργίου Κ., *Δικαιϊκὲς πηγὲς τοῦ καθεστῶτος τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης*, 2004, σσ. 356.
- Παπαγιάννης Κων/νος (Πρεσβ.), *Ἐγκόλπιον Ἀναγνώστου καὶ Ψάλτου*, 2000^ε, σσ. 317.
- Παπαθανασίου Χρυσόστομος (Ἀρχιμ.), *Κανονικοῦ Δικαίου Μελετήματα*, τ. Α' 1999, σσ. 108.
- Ράλλη Γ. -Ποτλῆ Μ., *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ Ἱερῶν κανόνων* (Εἰσαγωγή Ἀρχιμ. Εἰρηναίου Δεληδήμου), ἔκδοση Βασ. Ρηγοπούλου, Θεσ/νίκη 2002, τόμοι Α-ΣΤ'.
- Σπηλιωτόπουλος Ἐπαμ., *Ἐγχειρίδιον Διοικητικοῦ Δικαίου*, 1986^δ, σσ. 607.
- Τρωιάνος Σπυρ. - Πουλῆς Γ., *Ἐκκλησιαστικὸ Δίκαιο*, 2003^β, σσ. 798.
- Τρωιάνος Σπ.-Παπαγεωργίου Κ., *Θρησκευτικὴ Νομοθεσία*, 2009, σσ. 2036.
- Φραγκιαδάκης Γ., *Εὔρετήριον Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων τῆς Ἱεράς Συνόδου*, 2007, σσ. 211.
- Χριστινάκης Παν., *Ἐκκλ/κό Δίκαιο*, τόμοι Α', Β1, Β2 (1985)
- Χατζηνικολάου Ἰγνάτιος (Ἀρχιμ.), *Ἐγκόλπιον Ὀρθόδοξων Χριστιανῶν*, 2008, σσ. 197.

